

iz naših tozbov

S A V A

bijska knjižnica
trg

(3558)

**Sava
Kranj**

industrija
gumijevih,
usnjenih
in kemičnih
izdelkov

23. December 1975

Številka 24 - XV

Zdravstveno varstvo v Totri

Kdo izmed nas se ne boji zobozdravnika? Nekaj zaradi zobozdravniškega svetra, klešč, kozje nožice, igle in vsega ostalega orodja, ki se lahko v rokah zobozdravnika spremeni v inkvizicijo, mučilne naprave, nekaj pa tudi zaradi neskončnega čakanja v čakalnicah. Preden te sploh prvič naročijo v običajni zobozdravstveni ambulanti, lahko mine nekaj mesecev. Vsi vemo, kako pomembni so zobje za človekovo zdravje. In ker razmere v našem zobozdravstvu niso najboljše, smo se v Totri odločili, da bomo poskušali glede tega sami nekaj ukreniti. S predstojnikom zdravstvenega doma v Ljubljani dr. Arnežem smo se dogovorili, da bo dvakrat na teden ordiniral zobozdravnik samo za člane našega kolektiva. In tako je 15. 10. 1974 v zdravstvenem domu v Mostah začel delati za nas zobozdravnik dr. Ignac Groznik. Takrat je bil dr. Groznik še pripravnik, vendar so že prvi pacienti spoznali v njem odličnega terapevta, ki si je s svojim natančnim delom in toplim človeškim odnosom do pacientov kaj kmalu pridobil naše zaupanje in simpatije. Z dr. Groznikom dela v ekipi še asistentka in zobotehnik. V začetku smo se srečali z velikim problemom: kako razporediti vse tiste, ki so želeli zobozdravniško pomoč. No, z nekaj potrpljenja in s pospešenim delom zobozdravstvene ekipe je zdravljenje kmalu prešlo na normalno pot. Če se danes po dobrem letu ozremo na opravljeno delo, vidimo, da je bila naša odločitev pravilna. V tem času je iskalo pomoč pri našem zobozdravniku 209 članov kolektiva, kar predstavlja več kot polovico zaposlenih. Opravljenih je bilo prek 1000 zobozdravstvenih posegov vseh vrst. »Naš zobozdravnik posveča tudi preventivno skrb za zdrave zobe. Pred kratkim je v tovarni opravil sistematični pregled zob vseh članov kolektiva in nekatere takoj naročil na zdravljenje. Menimo, da se prav s takimi akcijami pokaže resnična skrb za zdravje, ki bi se morala uveljaviti tudi na vseh drugih zdravstvenih področjih.

V tem času, odkar dela za nas, je postal dr. Groznik že skoraj član kolektiva. In kako ne bi: pozna več kot polovico zaposlenih, iz priložnostnih pogovorov pa zve za skoraj vse novice in probleme, s katerimi se Totra srečuje.

Dr. Ignac Groznik je mnenja, da je tak način zobozdravstvene službe, za katero smo se odločili, zelo dober. Terapevt se srečuje z bolj ali manj zaključenim krogom pacientov, ki se jim laže posveti. Poleg tega so velikega pomena tudi občasni sistematični pregledi vseh članov kolektiva. Pri takih pregledih se ponavadi odkrijejo obolenja, ki so še v začetni fazi. Dr. Groznik je mnenja, da bi bilo treba v tovarniškem glasilu občasno objaviti tudi primerne strokovne članke, s katerimi bi ljudi opozarjali na pravilno nego in vzdrževanje zob.

Pri nagrajevanju zobozdravniške ekipe je še veliko nerešenih problemov. Treba bi bilo, kot za vsako drugo delo, poskrbeti, da bi bila ekipa resnično pravilno stimulirana.

Seveda pa mora biti naša prva skrb zdravje delavca in iz tega izhodišča naj vodijo vse zdravstvene akcije.

Povsem nerazumljiva pa je v tej zadevi politika socialnega zavarovanja oziroma zdravstvenega doma. Vsi zaposleni državljani smo socialno zavarovani in bi morali biti zato deležni v redu opravljenih zdravstvenih uslug. Kako je to v praksi, vsi vemo. In sedaj, ko se je kolektiv odločil, da si bo pomagal mimo običajnih poti, je zdravstveni dom primaknil svoj lonček. Namesto da bi nam zaračunal samo dejansko opravljene ure zobozdravniške in njegove ekipe, dodajo še to in ono. Na koncu stane naš kolektiv posebno zobozdravstvo približno 1 milijon starih dinarjev mesečno. Najbolj čudno pri tem pa je, da imajo od teh sredstev najmanj koristi zobozdravstveni delavci, ki delajo za nas. Za delo sploh niso stimulirani in njihovi osebni dohodki so prav taki, kot da Totra ne bi ničesar prispevala. Ker je zobozdravstvena služba v nenehni reorganizaciji, so ostala naša prizadevanja, da bi te odnose uredili, v letošnjem letu brez uspeha. Obljubljajo, da bo v letu 1976 bolje, kar bomo seveda prav kmalu videli.

Za konec naj obvestimo vse člane kolektiva še o tem, da si prizadevamo urediti tudi redno ordiniranje zdravnika splošne prakse in ginekologa. Pri tem smo sicer naleteli na precej težav v zdravstvenem domu, vendar upamo, da bomo vsaj delno uspeli.

P. S.

V Totri smo počastili jubilate

V Totri je navada, da se nekaj dni pred praznikom republike počastijo jublati — člani našega kolektiva, ki so pri nas zaposleni že 10 ali celo 20 let. Tako je bilo tudi letos. V četrtek, 27. 11. 1975 ob 13. uri je bil za jubilate pripravljen sprejem v gostišču Novak v Ljubljani. Letos je bilo 16 desetletnikov in štirje dvajsetletniki. Ko je začetna zadržanost prešla, je vse navzoče pozdravil predsednik centralnega delavskega sveta tovariš Branko Grošelj. V krajšem nagovoru se je jublatom zahvalil za njihova prizadevanja v preteklosti, saj so s svojim delom mnogo prispevali k uspehom naše Totre. Zaželel je, da bi bilo njihovo delo tudi v bodoče tako plodno kot doslej. Nato jim je v imenu podjetja izročil priznanja.

Po uradnem delu sprejema so jublatom postregli s svečanim kosilom, ki mu je sledilo prijetno in veselo razpoloženje. Ob 18. uri so se gostje razšli. Svečanost je bila končana, vendar bo ostala marsikomu še dolgo lep spomin na delovni jubilej.

Letošnji dvajsetletniki:
Rozalija Brenc, Antonija Jozelj, Mili Drufovka, Ana Stražisar.

Letošnji desetletniki:

Ivanka Krušič, Jože Krivic, Cvetka Šilič, Jože Vida, Franc Bricelj, Bernarda Tomažič, Jože Kozamernik, Marija Dolar, Marija Anžič, Marija Nedeljk, Franc Peterca, Anton Krušič, Vladimir Škerlak, Ljudmila Gorenc, Ciril Židan, Valentin Mandelj.

P. S.

Filip Majcen ob predaji jublantske nagrade Pavli Rančev

Jubilanti na Vrhniki

Dne 28. novembra smo v hotelu Mantova na Vrhniki slovesno praznovali 15-letnico našega obrata.

V lepo urejenem prostoru hotela je vsak slavjenec pri vstopu dobil velik rdeč nagelj. Našega jubileja so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in vodstva Save z glavnim direktorjem Filipom Majcnom in direktorjem tovarne TTI Tonetom Lahom.

Slovesnost je začel predsednik sindikalne organizacije Save tovariš Mile Milivojevič in čestital vsem jublatom. Poudaril je, da je Vrhnika sicer majhen obrat, ki pa je kljub temu že veliko ustvaril in precej doprinesel k uspehu Save. Za njim je slavljence pozdravil in jim čestital direktor tovariš Majcen. Dejal je, da je z delom v obratu na Vrhniki zelo zadovoljen, prav tako tudi z uspehi in disciplino. Dodal je še, da nas pogosto daje za zgled drugim obratom. Skupaj s tovarišico Jerco Zupan je razdelil vsem slavljencem jubilejne nagrade in vsakemu posebej čestital.

Po podelitvi nagrad se je v imenu jublatov zahvalil predsednik sindikalne organizacije našega obrata tovariš Lojze Perper. Poudaril je, da je za nami že 15 let plodnega dela. Dejal je, da bomo tudi v prihodnje delali s takim elanom in ustvarili še več.

Nato smo po slovesni zakuski s plesom, petjem in z veselimi razpoloženjem nadaljevali praznovanje pozno v noč, k republiškem prazniku naproti, ki ga slavimo že 30 let v svobodi in v miru.

Franc Moškon

Na Vrhniki je bilo veselo

Gradnja v Totri napreduje

Kot je v navadi, vam bomo spet postregli z novicami o izgradnji novega totrškega obrata. Najprej povejmo »razveseljivo« vest, da so gradbena dela sedaj že za dva meseca v zaostanku. Izvajalec teh del, medvoški Gradles, je pripravil dokumentacijo, ki jo bo predložil našim samoupravnim organom in s katero bo poskušal opravičiti zakasnitev. Na njegovo srečo (in tudi za našo) se obeta mila zima in zato dela na gradbišču niso zamrla. Železna strešna konstrukcija je postavljena

in zdaj jo že pospešeno pokrivajo s siporeks ploščami. Istočasno bodo vgrajevali tudi okna, tako da bo nova hala zaprta po predvidevanjih do konca tega leta. Trenutno je najbolj zanimiva gradnja čistilne naprave za tehnološko odpadno vodo. Zahtevna gradnja teče po načrtu. V njej se bodo prečistile vse odpadne vode iz barvarne, ki bodo šle nato usmerjene v mestno kanalizacijo. Tako se bo Totra uvrstila med tiste redke tovarne, ki ne onesnažujejo naravnega okolja.

P. S.

Informacija o poslovnih rezultatih za obdobje januar — oktober 1975

V mesecu oktobru je delovna organizacija v odnosu na tretji kvartal dosegla boljše poslovne rezultate. Predvsem so bili v vseh skupnostih tozdiv in tozdih doseženi operativni plani proizvodnje oziroma prodaje. Slednji je bistveno vplival na doseganje finančnega rezultata in s tem izboljšanje akumulacije. Zaradi večjih odmikov predvsem v tretjem kvartalu letošnjega leta, kljub boljšim rezultatom v mesecu oktobru še vedno odstopamo od dinamike predvidene z letnim gospodarskim načrtom.

Centralni strokovni svet je na svoji 29. redni seji razpravljal o poslovnih rezultatih za obdobje januar—oktober 1975 in v diskusiji potrdil zaključke devetmesečnega poslovnega poročila, da se v celoti realizira plan prodaje, in s tem zmanjša zaloge izdelkov, ter ekonomično gospodarjenje na vseh nivojih (racionalna poraba surovin ter ostalih materialov, intenzivnost dela itd.).

Strukturo doseganja celotnega dohodka in dohodka za delovno organizacijo kot celoto v omenjenem obdobju kaže naslednja tabela:

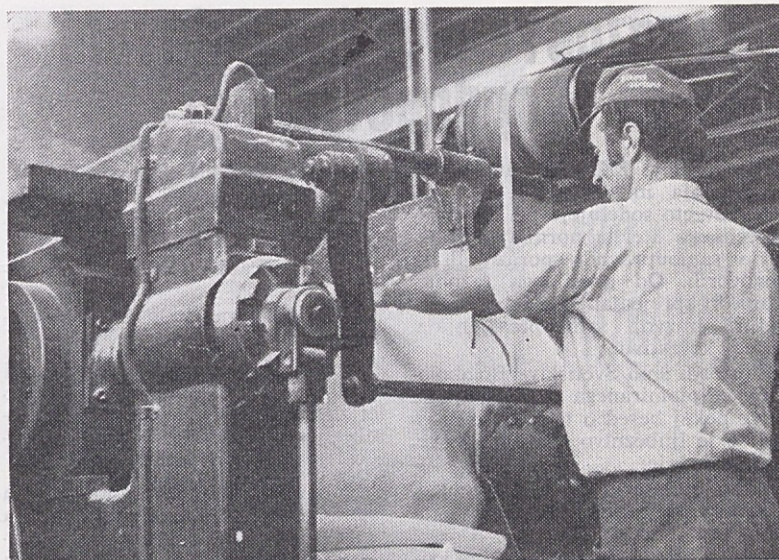
	V mio din	Index na plan	Struktura
A CELOTNI DOHODEK	1.846		100
B PORABLJENA SREDSTVA	1.387		75,14
— materialni stroški	1.301		70,48
— amortizacija	86		4,66
A — B = C DOHODEK	459	100,5	24,86
— pogodbene obveznosti	61	123,5	3,30
— zakonske obveznosti	58	120,0	3,14
— osebni dohodki	264	101,6	14,30
— ostanek dohodka (finančni rezultat)	76	76,7	4,12

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da je dohodek dosežen v okviru predvidevanj z letnim gospodarskim načrtom (indeks 100,5), da pa so obveznosti iz dohodka večje kot smo jih predvidevali, kar gre v celoti na račun ostanka dohodka za sklade, kateri je dosežen z indeksom 76,7.

Iz strukturnih indeksov je nadalje razvidno, da predstavlja dohodek komaj četrtno (24,86) celotnega dohodka in torej 75 % predstavljajo materialni stroški (surovine, energija, pomožni in pisarniški material, storitve) in amortizacija. Tolikšen obseg teh stroškov narekuje in kar je že uvidoma omenjeno res smotno in ekonomično manipuliranje pri nastajanju materialnih stroškov poslovanja. Z akcijskim programom smo predvideli določene cilje, tudi na področju prihrankov pri materialnih stroških (surovin, pomožnega in pisarniškega materiala).

Medtem ko poročamo o desetmesečnih rezultatih gospodarjenja, je v zaključni fazi obračun za obdobje januar—november. Na razpolago je že nekaj podatkov predvsem indeksi o gibanju proizvodnje in realizacije v mesecu novembru. Proizvodnja je bila na lokaciji Kranj in tudi v skupnosti tozdiv izven Kranja dokaj uspešna, saj so vsi indeksi iznad 100. Razmeroma dobra vsaj v nekaterih skupnostih tozdiv in tozdih je bila tudi realizacija, tako da za mesec november ocenjujemo, da se bomo približali rezultatom, ki smo jih dosegli v predhodnem mesecu.

V. Perčič

Srednjeročni program razvoja 1976—1980 DO Sava Kranj

Vzporedno z izdelavo gospodarskega načrta za leto 1976 poteka tudi izdelava srednjeročnega programa razvoja naše DO za obdobje 1976—1980. Pričetek izdelave srednjeročnega programa sega že v leto 1974, saj so zbori delavcev v tem letu po posameznih tozdih razpravljali in sprejemali osnovne komponente in smeri razvoja v naslednjih petih letih. Izdelan je bil okvirni trend rasti in gibanja fizičnega obsega proizvodnje po posameznih tozdih in v okviru njih po posameznih skupinah izdelkov. To je bila osnova za izdelavo minimuma kazalcev razvoja 1976—1980, kateri so bili izdelani v mesecu marcu letos, in pozneje objavljeni v poročevalcu skupščine SR Slovenije št. 17.

V septembru letos smo temeljito razpravljali o osnutku dogovora o družbenem planu SR Slovenije ter Jugoslavije za leto 1976—1980, koder so podani globalni okviri in smeri razvoja gospodarstva v Sloveniji oziroma Jugoslaviji. Osnovni poudarek v teh osnutkih je v povečanju gospodarske rasti na osnovi produktivnosti dela ob realni rasti družbenega proizvoda 7,5 % letno, zaposlovanja 2,7—3 % letno, nekoliko nižja rast osebnega in družbenega standarda v odnosu na rast družbenega proizvoda, ter še vedno dinamična investicijska dejavnost zlasti v industrijskih vejah, pomembnih za celotno gospodarstvo, predvsem v smislu stabiliziranja gospodarskih gibanj in izravnavanje primanjkljaja v plačilni bilanci (uvoz, izvoz).

Na 30. redni seji centralnega strokovnega sveta v četrtek, 11. t. m., so bili posredovani že prvi konkretni podatki o srednjeročnem razvoju 1976—1980 naše delovne organizacije. Za to obdobje je v tem trenutku zbranih in z ekonomskimi izračuni opremljenih za našo delovno organizacijo 70 posameznih projektov v skupni vrednosti preko 218 milijard starih dinarjev, in sicer:

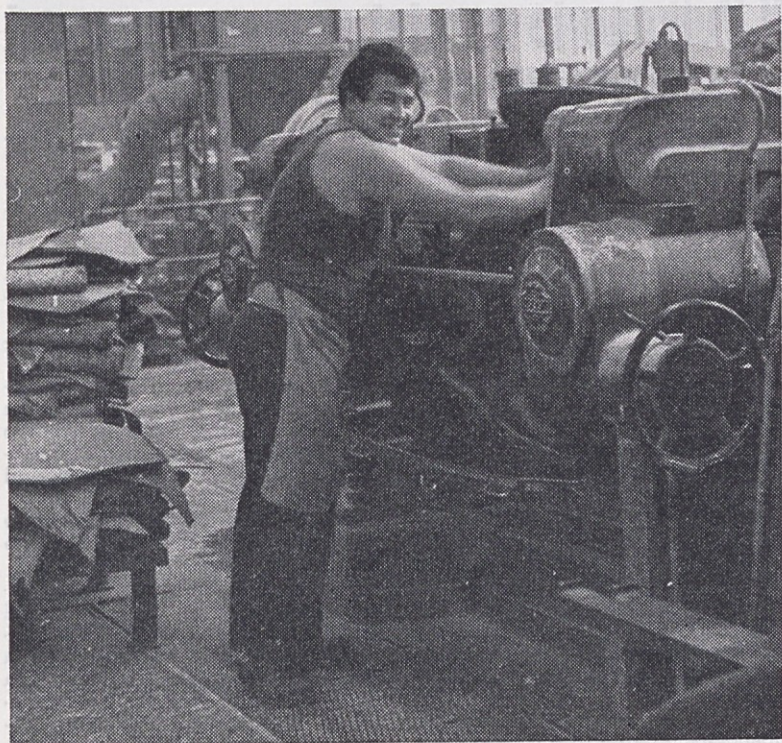
Skupnost tozdiv oz. tozd	Število projektov	Predračunska vrednost v milijardah starih din
TAP	4	57,8
TTI	12	20,2
UU	3	9,0
KET	2	5,3
Totra	3	5,7
Vulkan	7	21,3
Ruma	7	68,9
Kemična tovarna Moste	2	5,9
POS	22	5,5
Infrastrukturni projekti (splošnega značaja DO)	8	57,8

Pri izdelavi omenjenih projektov 1976—1980 smo izhajali iz sedanjih in predvidenih realnih družbenih potreb. Z razvojno-tehnološkega, tržnega in finančno-potencialnega vidika predstavljajo načrtani projekti prelomnico v dosedanjem načinu planiranja in pomenijo globalno razvojno orientacijo gumarske branže, tako na nivoju kemične industrije Slovenije oziroma Jugoslavije.

Posamezni projekti predstavljajo dokončanje začetih investicij, modernizacijo in standardizacijo obstoječe tehnologije, racionalno izkoriščanje doslej neizkoriščenih odpadkov in s tem neposreden vpliv na zmanjševanje onesnaženja okolja.

Določevanje prioritete in usklajevanje dinamike omenjenih projektov pa bo predmet temeljitih razprav na ravni strokovnih oddelkov in samoupravnih organov na nivoju DO in tozda.

F. Bašar

Iz razgovora s Svetislavom Bogdanovićem

Organizacije ZK, sindikat, organi upravljanja in delavci v zadnjem času zavzeto sodelujejo pri obravnavi velikega števila normativnih aktov v samoupravnih sporazumih in dogovorih. Od pravičnega razumevanja in sprejemanja je odvisen nadaljnji razvoj samoupravljanja v našem kolektivu.

Zaprosili smo Svetislava Bogdanovića, diplomiranega pravnika, da pove nekaj besed o teh aktih. Prošnji se je ljubeznivo odzval in povedal naslednje:

Akte, o katerih bo tekla beseda, delimo v dve skupini, in sicer:

1. samoupravni sporazumi o organiziranju družbene samozasčite, varnosti in splošnega ljudskega odpora;
2. samoupravni sporazumi iz medsebojnih odnosov v združenem delu.

Ad 1. S sprejetjem pravilnika o poslovnih tajnosti, splošnem ljudskem odporu in vojni tajnosti, pravilnika o organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole ter poslovnika o delu organov samoupravne delavske kontrole od tozda do delovne organizacije se zaključuje samoupravna normativna dejavnost pri urejanju tega zelo važnega področja iz življenja in dela delavcev, združenih v organizaciji združene dela.

Poleg teh samoupravnih normativnih aktov s področja družbene samozasčite, varnosti in splošnega ljudskega odpora so sprejeti še drugi splošni normativni akti (pravilniki o zaščiti imovine, o združenih tozdi, o protipožarni zaščiti in drugo).

Ad 2. Drugo zelo važno skupino samoupravnih normativnih odnosov sestavljajo naslednji samoupravni sporazumi:

- o medsebojnih odnosih delavcev v združenem delu,

- o varstvu pri delu,
- o sistematizaciji delovnih mest,
- o strokovnem izobraževanju delavcev,
- o reševanju stanovanjskih potreb delavcev,
- o združevanju in porabi sredstev skupne porabe.

Omenjeni samoupravni sporazumi vsebujejo načela solidarnosti in skrbi za delovnega človeka ter doseganja neodtujljivih pravic in obveznosti delavcev v združenem delu.

S sprejemom teh samoupravnih sporazumov se uresničujejo mnoga vprašanja, ki do sedaj niso bila zajeta v samoupravnih aktih. Obenem pa pomenijo tudi usklajevanje samoupravnih normativnih aktov z ustavo in zakoni kot tudi z enakimi akti v delovni organizaciji Sava Kranj.

Posebno zanimiv je sprejeti samoupravni sporazum o združevanju sredstev skupne porabe na nivoju skupnosti tozdv Vulkan, ker rešuje naslednja vprašanja:

- stanovanjske potrebe delavcev,
- družbeni standard, dopuste in regrese, odpravnino, jubilejne nagrade ipd.,
- preventivno zdravstveno zaščito, splošno izobraževanje, kolektivno zavarovanje pred nesrečami, dotacije družbenopolitičnim organizacijam in druge dejavnosti, ki se financirajo iz sredstev sklada skupne porabe.

Vse to pa ne pomeni, da so organizacije združenega dela sprejele odločbe o združevanju sredstev zaradi enotnosti in skupnega reševanja vprašanj družbenega standarda delavcev v združenem delu.

Nikola Djordjević

Čeprav je veliko izgubljenih delovnih ur, je boleznin manj, kot smo pričakovali

V obdobju januar–september so razpoložljive ure v Vulkanu znašale 1.886.408,00, od tega je 80 % učinkovitih ur in 20 % izgubljenih. To razmerje je letos boljše, kot je bilo v enakem razdobju lanskega leta. Glede na plan pa je to razmerje slabše, saj smo predvidevali 82:18. Med tozdi je boljše razmerje od

predvidenega ustvarila samo delovna skupnost strokovnih služb, ki znaša 83:17. Elastomer je dosegel planirani nivo, medtem ko sta Gumatelna in Vulkob dosegla razmerje 78:22.

Primerjalna tabela izgubljenih ur za Vulkan:

	Letni dop.	Držav. prazn.	Zastoj	Bolezn. do 30 d.	Bolezn. nad 30 d.	Skupaj
1975. I.	180.859	50.622	4.196	82.820	46.312	377.372
1974. I.	155.676	37.982	6.765	81.818	56.617	352.148
Plan za 75. I.	191.520	67.032	—	120.897	62.244	472.815
Ind. 75/74	116	133	62	101	82	107
Ind. 75/plan	94	76	—	68	74	80

Iz primerjalnega pregleda je razvidno, koliko ur je bilo izgubljenih v letu 1975 v primerjavi z letom 1974 (glede na plan za leto 1975). Skupno je izgubljenih 377.732 ur. Od tega je 85 % plačanih, 15 % pa neplačanih ur. Največje število izgubljenih ur prinaša letni dopust (48 %), na boleznine do 30 dni odpade 22 %, na boleznine čez 30 dni 12 %, najmanj pa na izhode in pla-

čane dopuste — 0,5 %. Iz tega sledi, da odpade največ izgubljenih ur na boleznine do 30 dni (82.820), kar je isto kot v enakem obdobju lani. Glede na plan znašajo izgubljene ure 68 %, kar pomeni 7 indeksnih točk manj od devetmesečnega plana.

Da bo slika popolnejša, še podatek, ki nam pove, koliko delavcev je bilo poprečno odsotnih z dela v enem mesecu. En delavec je bil od-

soten 8099 ur ali vsak dan sta bila z dela odsotna dva delavca.

Boleznine čez 30 dni so znižane glede na enako obdobje v lanskem letu in so na planiranem nivoju. Prav tako so znižane ure zastojev in ure plačanih dopustov. Stimulativno nagrajevanje je vplivalo na zmanj-

šanje neplačanih dopustov, ki jih je polovico manj kot v lanskem letu. Obstaja možnost še za nadaljnje zmanjševanje izgubljenih ur, predvsem zaradi manj boleznin in neplačanih dopustov.

Nikola Djordjević

Vesti iz Rume

Dne 25. novembra 1975 je bila 3. redna seja koordinacijskega odbora RUMA—TAP za izgradnjo protektirnice v Rumi. Hkrati smo pregledali potek gradbenih del in instalacijskih del ter usklajevanje s pogodbeno vezanim terminskim planom. Po pregledu gradbišča je bilo ugotovljeno, da so gradbena dela z jekleno konstrukcijo skoraj (90 %) končana. Manjkajo samo še termoizolacijska dela, ki bodo izvedena v naslednjih dneh.

Bolj problematična je izvedba električnih in cevni instalacij. Za dokončanje še ni kompletne opreme.

Pri izvedbi cevni instalacij kljub zapadlemu pogodbenemu roku ne daje stanje v današnji fazi nikakega zagotovila, da bodo dela končana v tem letu.

Enotna je ugotovitev, da kasni pogodbeni izvajalec celotnih del — Novogradnja iz Rume po pogodbenem terminu (20. 10. 1975) za približno mesec in pol, verjetno pa bo ta zamuda narasla najmanj še za mesec dni.

Zaradi pomanjkanja kvalificiranega kadra na vzdrževal-

nih delih v Savi Kranj in nepravilnega pristopa službe vzdržavnja v Rumi smo se dogovorili, da priključitev cevod glavnega razvoda do posameznega stroja izvedejo pogodbeni izvajalci instalacijskih del kot dodatna dela k sklenjeni pogodbi, pri čemer mora dati KET za energetski del instalacij (para, zrak, topla voda) skico posameznih vrst priključkov zaradi morebitnih kasnejših nesporazumov in sprememb pri zagonu protektirnice.

Predvideni začetek preizkusnega obratovanja je po tej oceni 15. januar 1976. V tem obdobju štirinastdnevnega zagona (do 1. 2. 1976) bo potrebno angažirati fm. Plankenaver iz Avstrije za tehnično pomoč.

Resnejši problem predstavlja trenutno še vedno organizacija zbiranja potniških karkas, ker komercialna služba Rume stalno ugotavlja, da ima KTM Ljubljana za prihodnje leto že sklenjene pogodbe s posameznimi vulkanizerji oz. porabniki avtopnevmatike v Vojvodini. S tem načinom je Rumi onemogočena vsaka planska nabava potniških karkas za redno proizvodnjo, zato bo potreben glede tega dogovor s KTM.

V Vulkanu je sprejet nov samoupravni sporazum o varstvu pri delu

Z nekaterimi spremembami in dopolnili je novi samoupravni sporazum usklajen s samoupravnim sporazumom o varstvu pri delu Save Kranj.

Z določili 51. člena novega republiškega zakona o varstvu pri delu SR Srbije so bili tozdi dolžni sprejeti nov samoupravni sporazum.

Vsi tozdi v Vulkanu so v juniju letos sprejeli omenjeni samoupravni sporazum. Ker pa je pred kratkim tak sporazum sprejela tudi Sava, smo morali v naših sporazumih sprejeti nekatere spremembe in dopolnila in pri tem upoštevati republiški zakon o varstvu pri delu v SR Srbiji.

Iz samoupravnega sporazuma tozda Vulkan so izločene naslednje odločbe:

- odločba o občasnih pregledih strojev in naprav,
- odločba o obhodih na delu in o transportu,
- odločba o prehrani delavcev, o higienskih in sanitarnih objektih,

- odločba o sredstvih za osebno zaščito pri delu.

Vse te odločbe bodo vnešene v novi pravilnik o varstvu pri delu, ki bo sprejet do konca tega leta.

V novi samoupravni sporazum, ki je bil sprejet novembra na zborih v vseh tozdi, pa so vnesene naslednje odločbe:

- odločba o spoštovanju zaščitnih meril in normativov,

— odločba o zaščiti posebnih kategorij delavcev v zvezi z delovnim razmerjem (nočno delo in varstvo žena, mladine ter delovnih invalidov, socialno varstvo in družbeni standard),

— odločba o odnosih med službo za varstvo pri delu in samoupravno delavsko kontrolo.

Ta samoupravni sporazum bo začel veljati z dnem, ko bo delavski svet Vulkanu ugotovil, da sta se najmanj dve tretjini vseh zaposlenih delavcev s podpisom odločili, da prevzameta vse pravice in obveznosti, ki so določene v predlogu samoupravnega sporazuma.

Dragi Turi,

čepprav je prijetno pisati prijatelju, sodelavcu, mentorju, vzgojitelju, me je hkrati malo strah. Zato, ker se le bojim, da se nisem zadosti naučil, da bi prav vam, ob vašem prazniku napisal lepo pismo. Ne tako, s frazami ovenčano. Ne patetično ali hvalisavo pismo. Pa tudi ne tako, kot da nas zapuščate.

Spoznal sem vas kot štirinajstletni smrkavec. Tedaj ste bili za tri glave višji od mene in od vseh nas, ki smo bili vaši učenci. Ko smo iz šolskih klopi zrlili na vas pred tablo in ko ste nam delili »šuse« in petke, smo se kljub vaši dobrohotnosti in očetovsko-pokroviteljskemu odnosu čisto majčkeno tudi bali. Morda se je že tedaj oblikoval odnos — obojestranski odnos, ki je še danes pravzaprav temelj našega sodelovanja: spoštovanje in zaupanje, delavnost in znanje. Skupaj s Franom Prisanom ste bili eden redkih, ki je tedaj v celoti zaupal v nas mlade, nam namenjal več ko samo čas po urniku.

**Če potok slabo teče,
ni kriva struga,
ampak izvir!**

Potem smo odrasčali, mnogi izmed nas smo postali vaši bližnji sodelav-

ste doživljali na svoji poti v Savi številne težave, neuspehe in uspehe. Uspehov prav gotovo več. A kdo bi vedel, kaj vse mora človek doživljati, koliko neznanse volje in moči je treba. Še posebej tedaj, ko bi človek v nemoči vse skupaj preklel in odšel na drugo lažje in morda bolj priznano delo. Vi pa ste ostali v Savi, jo gradili, kakor da je vaš drugi dom. Da, mislim, da vam v resnici toliko pomeni. Vedite pa, da nam toliko pomenite tudi vi. Včasih zveni že izrabljeno, ko govorimo o borbi Savčanov za novo tovarno, za nove stroje, za boljše delovne pogoje, za višji družbeni in življenjski standard. Pa vendar ni prav nič izrabljeno, ko človek razmišlja: kdo je vse to zgradil, kdo kupil, kdo se je in se še marsičemu odreka.

**Vojaki niso slabi,
slabi so samo generali!**

V družini, v tovarni, v komuni, povsod so potrebni ljudje-vodniki. Ljudje, ki se postavijo med ljudi, ne nadnje. Ki znajo presojati in potegniti za seboj proti skupnemu cilju vse napredno, pošteno in delavno. In taki ste bili tudi vi med nami: skupaj z vami in vašimi sodelavci je prišel kolektiv do današnjega dne. Z napor, s prizadevanji.

ci. S svojimi življenjskimi in delovnimi izkušnjami ste nam bili tudi zdaj ob strani. Nedvomno bomo gumarji vse življenje nosili v sebi nauke, ki ste jih pred petnajstimi, dvajsetimi leti vsajali v naše glave in v srca. Kajti ni vam šlo samo za to, da nas naučite delati. Hoteli ste več. Hoteli ste narediti iz nas ljudi. Vse podobne vam. Hoteli ste generacijo, ki bo zaorala skupaj z marljivim kolektivom nove brazde gumarstva v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji.

**Glavni namen vzgoje ni,
da te nauči zaslužiti kruh,
ampak napraviti vsak
grizljaj slajši!**

Sicer pa je bila tudi vaša pot podobna. Pred tridesetimi leti je bila Sava majhno podjetje. Komaj desetino današnjega števila delavcev nas je bilo. Pa stari, razmajani stroji, stare stavbe... Pripovedovali ste nam, da je bila najhujša stiska — začeti. Potem pa korak za korakom naprej. Morda bolj kot kdo od nas

**Naš
razgovor:**

**Jože
Kert**

Konec decembra bo zapustil svoje sodelavce in delovno mesto Jože Kert. Odšel bo v zasluženi pokoj. Celih 32 let je Jože tesaril in mizaril v naši Savi. Vse od 12. 7. 1943 je delal v mizarski delavnici. Najprej v obratu I, potem v obratu II, zadnjih nekaj let pa v obratu IV.

Obiskali smo ga v mizarski delavnici in ga poprosili, da z nami malo pokramlja. Kljub svojim 64 letom, ki jih krepko skriva, saj je še vedno čvrst in zdrav, daje vtis človeka, ki se mu pozna, da je navašen trdega in zahtevnega dela. Veliko truda je vložil v našo Savo. Začel je, ko so postavljali garažo, postavil je novo streho za stiskalnico. Ravno takrat je začel s tesarskim delom, ki ga posebno rad opravlja. Ko je stari obrat postal pretesen, so začeli iskati lokacijo za nove prostore. Začeli so v Naklem, pa iz tega ni bilo nič; tudi v Struževem so poizkušali, prav tako v Zalogu pri Ljubljani, a se niso mogli odločiti. Šele naslednja rešitev je bila sprejemljiva: bivša tekstilna tovarna na Laborah je postala naš novi obrat II. Pri gradnji obrata II je Jože veliko sodeloval. Bil je dodeljen Hidromontaži iz Maribora kot vodja in sodeloval pri izkopu temeljev za avtoklav. Kasneje se je preselil v delavnico.

Mizarska delavnica je bila takrat povezana z mehanično, vendar je bila vedno na njenem repu. Jože pravi, da so se celih 14 let borili, da bi prišli do boljših pogojev za delo in do boljših osebnih dohodkov. Tudi danes ni vse tako, kot bi moralo biti. Prišel je varnostni tehnik, izmeril ropot in prišlo je do pomote. »Vsi mizarji delamo v istem prostoru, oceno za težje pogoje dela pa je dobil samo eden. Čeprav grem v pokoj, bi želel, da se ta napaka odpravi.« Drugače pa se je v Savi vseskozi dobro počutil. Nikoli si ni mislil, da bo iz majhnega, 350-članskega kolektiva nastal tak velikan. O naših tozidih in priključenih delovnih organizacijah pa pravi: »Težko je danes govoriti o tem, kako bo; se bo že pokazalo. Vedeti moramo, da smo na začetku. Verjetno bodo lažje gospodarili, ker bodo drug drugemu pomagali.«

V mizarski delavnici vladata disciplina in red, na to me opozori tudi Jože. Vedno začnejo z delom ob šestih in se držijo vseh disciplinskih določil.

In ko ga vprašam, kaj bo počel kot upokojenec, mi odvrne: »Pozimi bol lepo doma, poleti pa mislim spet malo »cimprati«. Brez dela pa človek ne more biti.«

Ob koncu najinega razgovora, v katerem sva si res veliko povedala, je še dejal: »Mladi, ki bodo delali dalje, naj bodo taki kot doslej, pridni in tovariški, pa bo vse veliko lažje.«

Jožetu sem obljubil, da to ni najin zadnji razgovor, da se bova še srečala, ko ga bomo obiskali doma. Takrat nam bo lahko povedal tudi to, kako se počuti v zaslužnem poklju in kaj vse počne. Mi pa se mu že danes zahvaljujemo za vse, kar je storil, tudi za tisto »poziranje«, ko so v Savi sklenili povečati zaščitni znak in se je Jože enostavno ulegel na panó, da se ga zarisali.

Jože, želimo vam zdravja in sreče!

L. M.

Nismo upehani in ne onemogli. Naša pot vodi naprej! Želimo, da ostanete med nami. Taki kot doslej. Želimo vam tudi zdravja in osebne sreče. Za vse — prisrčna hvala!

J. Š.

Slavlenci so prisluhnili nagovoru

Konferenca OO ZK KTM - Protector

Komunisti KTM-Protector so na svoji konferenci dne 13. decembra 1975 kritično in natančno pregledali rezultate svojega dela. Trideset komunistov OO ZK skupnosti tozdog Kemične tovarne Moste-Protector Ljubljana (na konferenci sta neopravičeno manjkala samo dva) je v prvi točki dnevnega reda obravnavalo poročilo o delu.

Poročilo je zajelo vsa področja dela in angažiranosti komunistov, tako področje kadrovske problematike, razvoj samoupravljanja in delovanja samoupravnih organov ter delo družbenopolitičnih organizacij. Obravnavalo je tudi stabilizacijski in srednjeročni razvojni program.

V razpravi so opozorili na nekatere napake, ki so se pojavile v preteklem letu. Predvsem na to, da se pomembna gradiva, kot so npr. poslovna poročila, obravnavajo z veliko zamudo, da še vedno niso izdelani opisi delovnih mest in tako tudi ni vpeljšano nagrajevanje

po posebni analitski oceni (kvaliteta dela).

Čeprav je bila v poročilu omenjena akcija za stabilizacijo gospodarstva, je nanjo še posebej opozoril tovariš Jože Vuk, ki je v imenu sveta ZK DO Sava pozdravil delo konference in se v razpravi dotaknil nekaterih pomembnih nalog, ki so v sedanjí gospodarski situaciji postavljene pred vse delovne ljudi, predvsem pa pred komuniste. Opozoril je, da je nujno potrebno izkoreniniti vse notranje rezerve za izboljšanje kvalitete dela, delovne discipline itd. Nunjo pa je potrebno

posvetiti vso pozornost tudi odnosu do materiala in dragih surovin. Tudi integracijskim procesom bi morali posvetiti več pozornosti in zastaviti vse sile za realizacijo sprejetih nalog ob integraciji; ne pa, da še danes ugotavljamo, da ni storjeno vse tako, kot smo se dogovorili.

V razpravi je sodeloval tudi direktor skupnosti tozdog KTM-Protector tovariš Marjan Perpar. Govoril je o modernizaciji proizvodnje v tozdu Al-sulfat. Opozoril je predvsem na težave pri realizaciji tega važnega razvojnega programa. Ta-

ko v srednjeročnem programu predvidevajo razširitev proizvodnje v tozdu protektiranje, povečanje zmogljivosti proizvodnje gumotehničnih izdelkov in celotno zamenjavo strojne opreme ter tehnološkega postopka pri izdelavi aluminijevega sulfata. Za realizacijo tega programa predvidevajo investicijo v višini 59,690.000 din. Te zahtevne naloge pa ne bo moč uresničiti brez vsestranskega sodelovanja vseh zaposlenih; še posebno komunistov, ki naj spoštujejo vse sklepe in naloge, ki so si jih zadali.

L. M.

Sindikalni seminar

V soboto in nedeljo, 13. in 14. decembra, so se sestali sindikalni delavci osnovnih organizacij sindikata na dvodnevem seminarju v Bohinju. Seminarja se je udeležilo okoli 80 članov predsedstva in izvršnih odborov osnovnih organizacij.

Obravnavali so aktualne gospodarsko-družbene probleme in naloge v letu 1976, gospodarski položaj delovne organizacije Sava, kadrovske in socialne funkcije v delovni organizaciji, delovno in samoupravno odgovornost v tozdih ter organiziranost in naloge sindikata v delovni organizaciji.

Udeleženci seminarja so bili z izbranimi temami kot tudi s predavatelji izredno zadovoljni. Po njihovi oceni je seminar odlično uspel in si takih oblik družbenopolitičnega izobraževanja še želijo. Predvsem so bili zadovoljni, ker so na tem seminarju zvedeli oziroma slišali veliko zanimivega in koristnega, kar jim bo prišlo prav pri njihovem vsakodnevem delu. Mnenja so, da samo dobro obveščen lahko tudi družbenopolitično delujejo v sredinah, v katerih delajo in živijo!

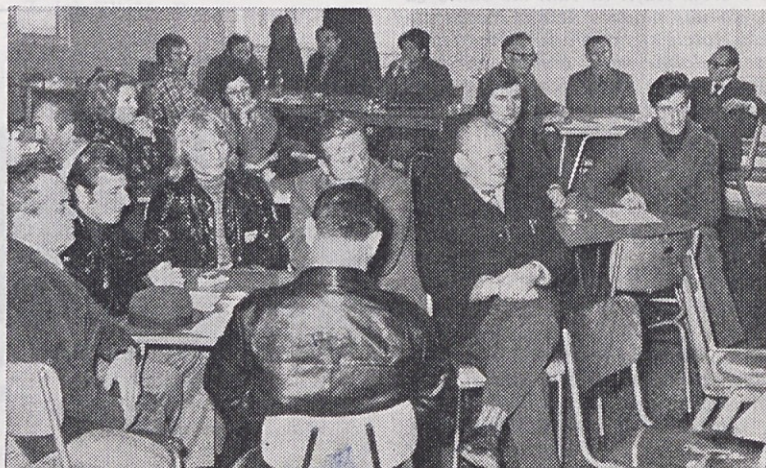
K uspešnosti seminarja so pripomogli tudi domači, savski predavatelji, ki so po predavanjih temah odgovarjali na vprašanja. Žal je pri razpravah vedno zmanjkalo časa. To pa je tudi edina pomanjkljivost seminarja, so nam povedali organizatorji.

L. M.

Volilne konference osnovnih organizacij ZK

Tik pred koncem novembra so bile po vseh osnovnih organizacijah ZK v Savi volilne konference. Po sklepu občinskega komiteja je bilo potrebno ponovno potrditi vse funkcije v ZK, v primerih nedelavnosti ali preobremenjenosti pa posameznike tudi zamenjati. Poleg tega so morale osnovne organizacije pripraviti tudi poročila, in sicer o svojem delu, o gibanju članstva in o izključitvah ter sprejemih. Vsaka osnovna organizacija je imela na dnevnem redu tudi aktualno temo. Po splošni oceni so bile vse konference zelo dobre, saj so prav pri aktualnih temah skoraj povsod dali pod drobnogled predvsem naloge komunistov v svojih tozdih oziroma v svojih osnovnih organizacijah. Temu ustrezni so bili sprejeti tudi zaključki, ki bodo služili kot programske naloge v prihodnjem dveletnem obdobju. Več o konferencah ter njihovih sklepih bomo pisali v prvi januarski številki Save.

J. Š.

Delo sindikalne organizacije

Na 8. razširjeni seji predsedstva sindikalne konference so člani predsedstva obravnavali vprašanja, ki so bistvenega pomena za nadaljnje plodno delo sindikalne organizacije v Savi. Obravnavali so sindikalno listo za leto 1976, pogovarjali so se o organizaciji seminarja, sprejeli poročilo o nabavi ozimnice, obravnavali pripravo na izvedbo letnih skupščin osnovne organizacije sindikata, poročilo o stanju in potrebnih ukrepih za izboljšanje pogojev dela ter stanovanjsko tematiko (stanovanjsko politiko, nakup stanovanj in sklenitev pogodb o nakupu stanovanj, ki bodo dograjena v letu 1976).

O obravnavanih točkah dnevnega reda smo se pogovarjali s sekretarjem sindikalne organizacije tovarišem Jožetom Antolinom.

Kaj je sindikalna lista, kakšne bistvene novosti prinaša predlog za 1976. leto in kakšne pripombe je imelo predsedstvo?

Sindikalna lista je dokument slovenskih sindikatov do tistih vprašanj in pravic delavcev, ki bi morala biti usklajeno urejena v vseh samoupravnih aktih temeljnih organizacij združenega dela. Sindikalna lista ni zakon, ampak pravica delavcev in obenem priporočilo, ki obvezuje sindikalne organizacije, da se zavzamejo za uresničitev njenih določb. Določbe liste postanejo obveza šele takrat, ko jih udeleženci sporazumov vnesejo v svoje samoupravne akte.

Naša sindikalna organizacija je uspela v svojih prizadevanjih vključiti določila prejšnjih sindikalnih listin v samoupravne akte in posledno uresničiti zahteve sindikalne liste. Predlog sindikalne liste za naslednje leto ne prinaša bistvenih novosti, večina določil je nespremenjenih, le nekatera so delno dopolnjena. Predsedstvo je imelo štiri bistvene pripombe, ki jih je posredovalo občinskemu sindikalnemu svetu v Kranju in republiškemu odboru delavcev kemične industrije.

Te pripombe so naslednje:

1. K 10. točki sindikalne liste, ki obravnava nadomestilo OD za čas bolezni, smo predlagali, naj bo nadomestilo OD za čas bolezni do 30 dni v višini 90 % od povprečnega OD zadnjih 12 mesecev, ne pa povprečni OD minullega koledarskega leta.

2. Za 17. točko sindikalne liste, ki obravnava nadomestilo za ločeno življenje, smo menili, da jo je potrebno natančneje opredeliti. Glede na to, da je pri nas zaposlenih okrog 20 % delavcev iz drugih republik, ki puščajo doma svoje družine oziroma žene, nas zanima, če so ti delavci upravičeni do dodatka za ločeno življenje. Naša delovna organizacija velikokrat ne najde delavcev iz našega območja, zato zaposluje ljudi iz drugih republik, ki pa jim ne more takoj zagotoviti stanovanja, četudi odvajajo 11 % od bruto OD za izgradnjo stanovanj.

3. K 25. točki sindikalne liste, ki obravnava namenska sredstva za stanovanjsko izgradnjo, smo predlagali, da se poveča obvezni del odvajanja sredstev za izgradnjo stanovanj, in sicer od 6 % na najmanj 8 % od bruto OD. Naša delovna organizacija si že vrsto let zelo prizadeva omiliti stanovanjski primanjkljaj in v ta namen odvajajo 1 % od bruto OD. Pri tem ugotavljamo, da ob tako velikem odstotku odvajanja rešujemo tudi problem drugih delovnih organizacij, ki so se odločile za

najnižjo stopnjo odvajanja (le 6 %), kar pa za njihove potrebe še zdaleč ne zadošča.

Nadalje nam je onemogočeno izvajanje enotne stanovanjske politike s priključnimi skupnostmi tozdov, kot so Totra in Kemična tovarna iz Ljubljane, ki odvajata tudi samo obveznih 6 %. Glede na to smo prepričani, da je nujno potrebno in utemeljeno, da se za uspešno reševanje stanovanjske problematike poveča obvezni del odvajanja od 6 na 8 % od bruto OD.

4. Glede regresov za letni dopust smo menili, da bi morali v sindikalni listi zagotoviti enotno regresiranje letnih dopustov aktivnih delavcev, njihovih otrok in upokoјencev. Naša delovna organizacija že vrsto let daje regres tudi otrokom zaposlenih in našim upokoјencem, seveda na račun zmanjševanja dovoljene višine regresa za aktivno zaposlene. Prepričani smo, da je nujno potrebno regresirati vse tri kategorije in to v sindikalni listi tudi enotno zagotoviti.

Kakšen seminar organizirate in komu je namenjen?

Ena pomembnih nalog sindikalnega dela je izobraževanje članov za sindikalno delo. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je v ta namen pripravil obvezni program izobraževanja za leto 1976, ki je sestavljen iz dveh delov — A in B programa.

S tem programom je zagotovljeno minimalno izobraževanje sindikalnih delavcev, ki ga po splošnih ocenah vse preveč zanemarjamo glede na naloge, s katerimi se vsako-

S sindikalnega seminarja v Bohinju

dnevno srečujemo. »A« program izobraževanja smo izvedli v aprilu. Udeležili so se ga vsi predsedniki osnovnih organizacij sindikata in člani predsedstva konference. Z izvedbo seminarja smo bili zadovoljni, saj smo prvi dan obravnavali splošne teme, drugi dan pa kongresne naloge in programe dela osnovnih organizacij sindikata in predsedstva ter se dogovorili o načinu dela v osnovnih organizacijah. Na zadnji seji se je predsedstvo odločilo, da organizira »B« program izobraževanja, ki bo v soboto in nedeljo, 13. in 14. decembra. Predvidamo, da se bo seminarja udeležilo čez 80 sindikalnih delavcev.

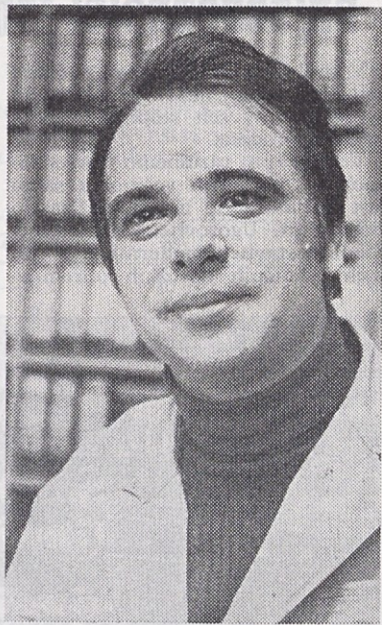
O letošnjih nabavi ozimnice za člane sindikata dobivate laskave ocene v delovni organizaciji in tudi izven nje. Ali lahko o tem kaj več poveste?

Z nabavo ozimnice v prejšnjih letih prek posrednikov nismo bili povsem zadovoljni, zato smo se letos odločili, da nabavimo kvalitetno ozimnico po sprejemljivi ceni pri direktnem proizvajalcu. Po obisku desetih proizvajalcev smo se odločili za nakup ozimnice v Ptuj, kjer so nam nudili kvalitetno sadje več sort po zelo ugodni ceni, ki je bila za 1 do 1,5 din nižja od drugih ponudnikov. Vsega skupaj smo razdelili 104.160 kg ozimnice ali skoraj trikrat več kot lansko leto. Od tega je bilo 31.760 kg hrušk po približni ceni 2,30 din za kg in 72.400 kg jabolk po približni ceni 4.— din za kg. Res je, da za nabavo tako ogromne količine ozimnice dobivamo laskave ocene posebno zaradi ugodne cene. Omeniti pa moramo, da vsi člani le niso bili povsem zadovoljni, saj smo prejeli enostransko in posplošeno pismo kritiko. Na prvo težavo smo naleteli, ko nam dobavitelj ni mogel dobaviti vseh sort v takšni količini, kot so bila zbrana naročila. Za sorto jabolk jonatan je bilo zbranih naročil za 30.000 kg, dobavitelj pa je po obiranju ugotovil, da nam jih lahko dobavi samo 10.000 kg, ker so bila preostala jabolka te vrste predrobna in neprimerna za prodajo. Ob delitvi nabavljenih jabolk smo bili zato prisiljeni nadomestiti to sorto z drugimi, tako da tistim članom, ki so bili ob koncu tedna na vrsti, nismo mogli zagotoviti naročenih sort. Težava, na katere smo naleteli, je bilo še veliko, največ seveda ob prevozu, razkladanju, delitvi in pri urejanju odplačil. Predsedstvo je izvedbo nabave ozimnice ocenilo za zelo uspešno.

Ob tej priložnosti izrekamo tudi zahvalo delavcem iz tozda transport,

januarja. Na skupščini osnovna organizacija sindikata:

— oceni dejavnost osnovne organizacije sindikata v preteklem obdobju,

Jože Antolin, sekretar sindikalne organizacije SAVA

— sprejme spremembe in dopolnitve pravil o organiziranosti,

— odobri na podlagi poročila nadzornega odbora finančno poslovanje sindikata v preteklem letu,

— določi letni delovni načrt za naslednje leto,

— sprejme finančni načrt osnovne organizacije sindikata za naslednje leto,

— po potrebi obravnava še druga pomembna vprašanja.

Predsedstvo je zadožilo vse osnovne organizacije in posameznike, da do konca leta pripravijo potrebno gradivo za izvedbo letnih skupščin, ki bodo v začetku meseca januarja 1976.

Obravnavali ste tudi poročilo OOS o delovnih pogojih in potrebnih ukrepih.

Na podlagi sklepov sindikalne konference sta bila izdelana letna načrta dela predsedstva konference in izvršnih odborov osnovne organizacije sindikata. V programu so si osnovne organizacije zadale nalogo, da bodo stalno skrbale za izboljšanje pogojev dela in higienskih razmer v tozdi. Na osnovi zbranih poročil o delovnih pogojih in potrebnih ukrepih je razpravljalo predsedstvo in ugotovilo, da bodo potrebni skrajni napor pri reševanju nekaterih problemov, in sicer:

— odprava nočnega dela žena,

— obnova izrabljenega (zastarelega) strojnega parka,

— ureditev zdravih delovnih pogojev v nekaterih tozdi, kjer so glede tega do danes vse premalo storili.

Žal že vrsto let zbiramo podatke in ugotavljamo neprimerne pogoje, toda ob koncu leta vedno zvemo, da se ni nič bistveno spremenilo, ker za odpravo teh problemov vselej zmanjkajo sredstva.

Zaradi vseh teh pomanjkljivosti se je predsedstvo sindikalne organizacije odločilo, da predlaga konkretno reševanje omenjenih problemov, ki smo jih zanemarjali vrsto let, pa čeprav na račun zmanjševanja novih investicij. Poročilo o stanju delov-

(Nadaljevanje na 9. strani)

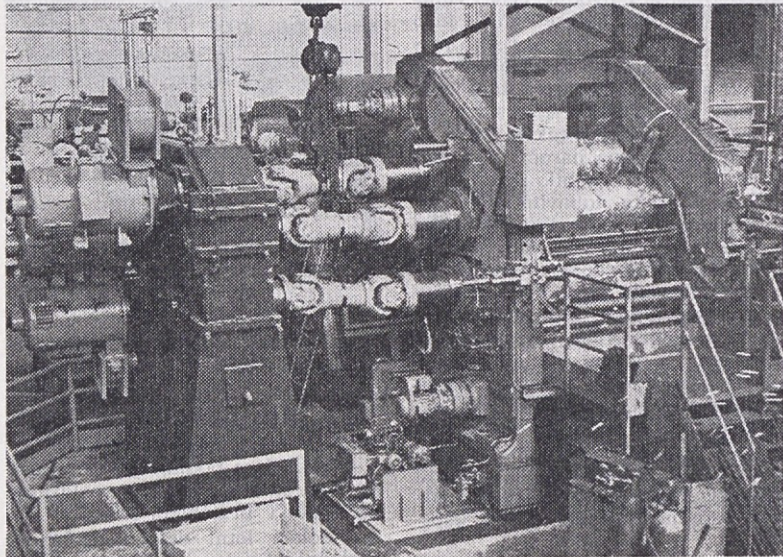
Ali so za racionalizacijo proizvodnje res potrebni samo moderni stroji in najsodobnejši tehnološki postopki?

V zadnjem času stremi celotna industrija (tudi naša) za znižanjem stroškov na vseh stopnjah tehnološkega procesa.

Vendar pa razumemo racionalizacijo v podjetjih večinoma samo kot mehanizacijo in avtomatizacijo postopkov. Ugotovljeno je, da pomeni postavitve modernih, po zadnjih tehničnih dosežkih opremlje-

nih strojev sicer modernizacijo, ne pa tudi racionalizacije proizvodnje.

Izbira pravih prijemov pri racionalizaciji proizvodnje je možna samo s točnim opazovanjem tehnološkega procesa. Včasih lahko že z enostavnimi prijemi in majhnimi sredstvi dosežemo presenetljive izboljšave.

Stopnjo opremljenosti prilagoditi možnostim

Razvoj znanosti in tehnike je sicer povečal izbiro tehničnih sredstev in število možnih variant za rešitev vsakega problema, vendar pa je treba pri tem vedno zasledovati predvsem znižanje lastne cene izdelkov brez večjih vlaganj z uporabo domače, umske in finančne zmogljivosti.

Pri tem je treba opazovati in analizirati naslednje elemente:

- funkcionalnost in uporabne lastnosti izdelkov,
- konstrukcijo izdelka,
- tehnične zahteve za izdelavni material,
- porabo materiala,
- materialne izgube,
- dopustna odstopanja,
- proizvodni proces,
- dovrševanje izdelka,
- možnost standardizacije,
- porabo dela
- pakiranje,
- prodajne pogoje,
- ekonomičnost kontrole.

Z analizo razlik v lastni ceni izdelkov, izdelanih po različnih tehnoloških postopkih, je bilo ugotovljeno tudi sledeče:

— Med lastno ceno in kvaliteto izdelka ni direktnega razmerja (cenejši izdelki so lahko celo kvalitetnejši od dražjih).

— Direktnega razmerja ni tudi med lastno ceno in tehnično opremljenostjo podjetja (cena enakega izdelka je v moderni tovarni lahko višja kot v slabše opremljeni).

Navedenih je samo nekaj splošnih ugotovitev, ki naj tudi naši komisiji za racionalizacijo olajšajo ocenjevanje dospelih predlogov. Člani komisije velikokrat mislijo,

da predlog, ki ne predstavlja viška moderne tehnike in tehnologije, sploh ni vreden temeljitejše obravnave. Pozabljajo pa, da tudi v industriji ni možno delati brez večjih glavobolov »velikih skokov«. Napredek je že, če si pešec kupi kolo. Gotovo bo na manjše razdalje potoval ceneje kot z avtomobilom ali letalom.

Zato je treba tudi stopnjo tehnične opremljenosti prilagoditi obsegu proizvodnje in našim možnostim. Za majhen obseg proizvodnje stiskanih izdelkov pri širokem asortimentu ne bomo kupovali npr. dragih injekcijskih preš, temveč bomo skušali izpopolniti obstoječe etažne preše. Morda bo treba tudi za vulkanizacijo v solni kopeli dati bito ustreznejša naročila, če bomo hoteli poslovati ekonomičneje kot doslej.

Torej ne samo moderne in drage stroje, ki potrebujejo drago vzdrževanje, in najsodobnejše tehnološke postopke, za katere izvemo iz strokovne literature, temveč vse predloge, ki prispevajo k **znižanju lastne cene izdelka**, je treba smatrati kot racionalizatorske predloge in jih tudi resno obravnavati.

In še nekaj.

Vsi člani kolektiva, ne samo predlagatelji, se morajo zavzemati za hitrejšo uvedbo predlaganih izboljšav v proizvodnji. Kajti kdor čaka, ne gre naprej, kdor pa stoji, ga prehiti drugi. Pri tem pa ne pozabimo, da tudi sami lahko napravimo kaj koristnega, na vsak način pa ceneje kot z nakupom tujih, našim razmeram neprilagojenih tehnologij in dragih strojev.

S. M.

Informacija o novem predlogu sistema delitve OD

Nadaljevanje

IV. Predlog metodologije analitskih ocen delovnih mest

a) Kriterija strokovnosti

Predlagamo, da novi model analitskih ocen delovnih mest vključuje samo zahtevano strokovno izobrazbo (A1) in zahtevano prakso (A2), ki ju mora imeti delavec, da lahko normalno opravlja naloge na delovnem mestu. Ker tako odpadeta dva dosedanja kriterija (zahtevana iniciativnost in ozka strokovna usmerjenost), ki bi ju po svoji naravi še lahko šteli med kriterije strokovnosti, lahko maksimalno razdelimo na A1 in A2 144 točk, in sicer 80 za izobrazbo in 64 za prakso. Kriterij zahtevane izobrazbe se stopnjuje po funkciji $Y = a \times 3/2$, medtem ko predlagamo za kriterij zahtevane prakse rahlo progresijo, ker je po družbenem dogovoru mogoče odrediti v sistemizaciji najdaljšo zahtevano prakso 5 let. Stopnjevanje obeh kriterijev bi bilo naslednje:

1. kriterij »zahtevana izobrazba« (A1)	stopnje I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
št. točk	5	9	13	18	24	30	36	45	58	80

2. kriterij »zahtevana praksa« (A2)	stopnje I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
št. točk	5	8	12	19	26	35	44	54	64

b) Kriteriji odgovornosti

Glede na veljavni samoupravni sporazum imamo v naši delovni organizaciji previsoko ovrednotene kriterije odgovornosti. Predlagamo, da ostanejo še v naprej v veljavi štirje kriteriji odgovornosti, in sicer:

- odgovornost za naloge (B1),
- odgovornost za vodenje in organiziranje dela (B2),
- odgovornost za varnost drugih (B3),
- odgovornost za sredstva (B4).

Do sedaj smo imeli za kriterij B1 maksimalno 31 točk, predlagamo 30; za kriterij B2 120 točk, predlagamo 90; za kriterij B3 19 točk, predlagamo 18; za kriterij B4 6 točk, predlagamo 6 točk.

Stopnjevanje kriterijev odgovornosti bi bilo naslednje:

1. kriterij »odgovornost za naloge« (B1)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
št. točk	2	4	6	9	14	19	24	30

2. kriterij »odgovornost za vodenje in organiziranje dela« (B2)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
št. točk	3	5	10	15	25	40	55	70	90

3. kriterij »odgovornost za varnost drugih« (B3)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI
št. točk	3	6	9	12	15	18

4. kriterij »odgovornost za sredstva« (B4)

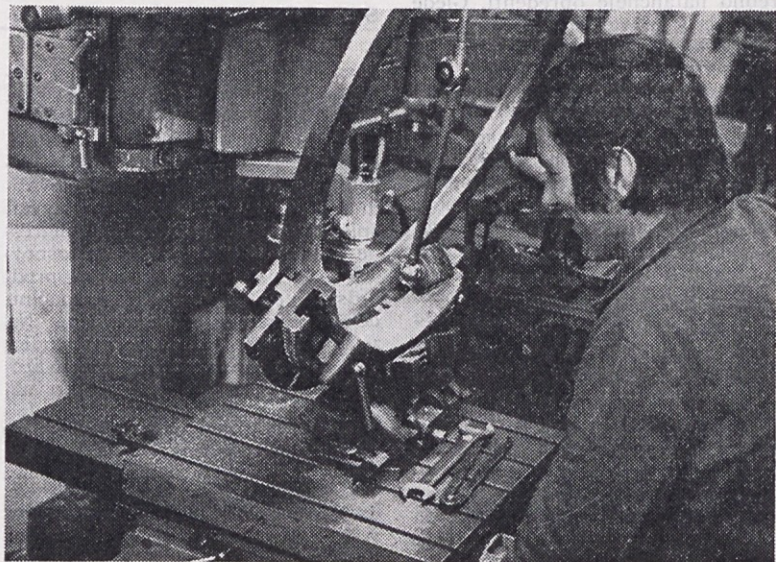
stopnje	I	II	III	IV	V	VI
št. točk	1	2	3	4	5	6

Tudi za kriterije odgovornosti je mogoče razporediti največ 144 točk, pri čemer pa velja določilo, da se kriterija B1 in B2 v oceni izključujeta.

c) Kriteriji »napori«

Do sedaj smo upoštevali fizični napor (18 točk) in umski napor (22 točk). Predlagamo, da ta dva kriterija ostaneta in da dodamo še kriterij »napor pri delu z ljudmi«.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Natančnost pri delu

Informacija o novem predlogu...

Stopnjevanje kriterijev naporov bi bilo naslednje:

1. kriterij »umski napor« (C 1)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI	VII
št. točk	3	6	9	12	15	18	22

2. kriterij »fizični napor« (C 2)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI
št. točk	3	5	8	11	15	20

3. kriterij »napor pri delu z ljudmi« (C 3)

stopnje	I	II	III	IV	V	VI
št. točk	2	4	6	8	10	12

Za kriterije »napori« je torej mogoče razporediti 54 točk. Ker s kriterijem C1 ocenjujemo pretežno intelektualno delo, s kriterijem C2 pa pretežno fizično delo, se pri ocenjevanju enega delovnega mesta ta dva kriterija izključujeta.

d) Kriteriji »delovni pogoji«

Ker je za delovne pogoje mogoče razporediti največ do 20 % vseh točk, predlagamo, da poleg kriterija nevarnosti na DM ohranimo še vse tiste kriterije, ki jih upošteva sedaj veljavni model analitskih ocen delovnih mest. Stopnjevanje kriterijev:

1. stopnja nevarnosti na DM (D 1)	stopnje	I	II	III	IV	V	VI
št. točk	1	3	4	5	6	7	

2. vlaga, voda, kisline, lugi (D 2)	št. točk	1	2	3	4	5	6

3. nečisto okolje, zaprašenosť (D 3)	št. točk	1	2	3	4	6	9

4. neugodna temperatura, nevarnost prehlada (D 4)

št. točk 2 3 5 8 11 16

5. ropot, vibracije (D 5)

št. točk 1 2 3 4 6 9

6. aerosoli, plini, hlapi, para (D 6)

št. točk 2 3 5 7 9 11

Za kriterije delovnih pogojev smo torej predvideli 56 točk.

Za 15 predlaganih kriterijev, s katerimi lahko analitično ocenimo vrednost delovnega mesta, smo namenili 400 točk ali 100 % vseh točk, ki so na razpolago. Dajemo primerjavo glede na strukturo, ki jo zahteva samoupravni sporazum ZKI:

Skupina kriterijev	SS ZKI	SAVA	Predlog
1. strokovnost in znanje	30 %—70 %	30,62 %	36 %
2. odgovornosti	20 %—40 %	45,93 %	36 %
3. napori	10 %—30 %	9,57 %	13,50 %
4. delovni pogoji	do 20 %	13,87 %	14,50 %

V predlogu je torej dan večji poudarek strokovnosti in naporom, medtem ko kriterije odgovornosti vrednotimo nekoliko slabše kot doslej, ker smo jih uskladili z zahtevami samoupravnega sporazuma ZKI.

S tem tudi predlagamo glede števila točk, da ne sprejmemo sistema 100 točk (= 100 %), temveč 400 točk (= 100 %). Ker nam je slednje bližje (doslej 480 točk = 100 %). Primerjava s sistemom 1000 točk je možna tako, da vsako našo analitsko oceno pomnožimo z 2,5.

Celotni projekt novega sistema analitičnega ocenjevanja delovnih mest vključuje tudi definicije kriterijev in opise posameznih stopenj. Delo na novi analitski oceni mora biti končano do 15. XII. 1975.

Delo sindikalne organizacije

(Nadaljevanje s 7. strani)

nih pogojev, ki je izdelano, bo predsedstvo posredovalo nekaterim vodilnim in vodstvenim delavcem v delovni organizaciji, obenem pa zahtevalo, da le-ti pred sprejetjem gospodarskega načrta jasno odgovorijo, kako in kdaj bodo ti problemi rešeni oz. kateri že v letu 1976.

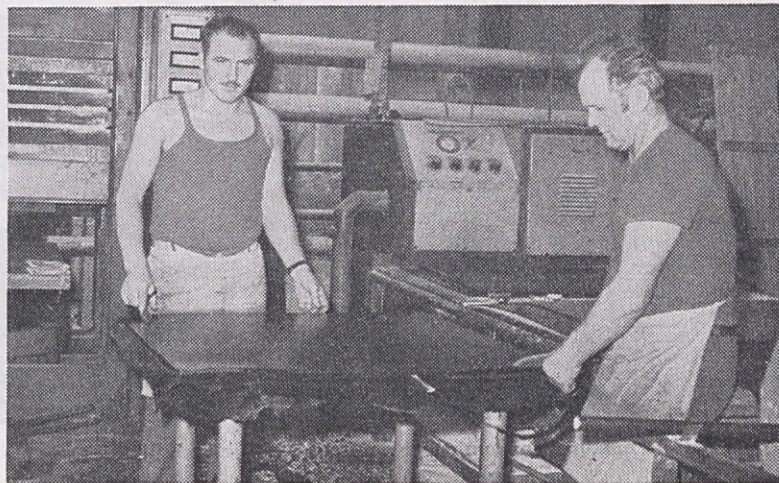
Kako bo prihodnje leto s stanovanji?

Predsedstvo sindikalne organizacije se je strinjalo s predlogom in sklenitvijo pogodbe za nakup novih stanovanj v letu 1976. V predlogu je predviden nakup 44 stanovanj, in sicer 40 na Planini in 4 v novi poslovnici stanovanjski stavbi (pri gasilskem domu).

Pri točki razno smo med drugim obravnavali tudi neusklajene in neurejene analitske ocene delovnih mest v nekaterih tozdih. Zahtevali smo, da se te ocene popravijo in uskladijo.

Predsedstvo zahteva, da kadrovska služba posreduje predlog analitskih ocen (pred odločanjem!) v obravnavo izvršnemu odboru osnovne organizacije, ki je dolžan o njih razpravljati in po potrebi organizirati razpravo po sindikalnih skupinah. Sprejet je bil tudi sklep, da se predlog analitske ocene v delovni organizaciji posreduje vsem predsednikom skupnih izvršnih odborov sindikata skupnosti tozdov.

L. M.

*Uzem Javčanom
želimo obilo zdravja
in zadovoljstva v letu 1976!*

Samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in uredništvo

Uspešno delo v letu 1975

Mineva leto dni, odkar so se v naši delovni organizaciji mladi organizirali po sprejetem statutu in resoluciji devetega kongresa ZSM Slovenije. Vemo, da deluje v vsaki temeljni organizaciji združenega dela OO ZSMS, da nam sama delovna organizacija dopušča predsedstva in skupnostih tozdov, da se vse OO združujejo v konferenco OO. Dosegli smo torej, da čuti vsak mladi Savčan prisotnost organizacije ZSM in da pravilno organiziran tudi deluje v organizaciji. Zavesten pristop k organizaciji in s tem jasno izražena volja po delu sta rodila uspehe. Čeprav z vsem še nismo zadovoljni, lahko mirno rečemo, da smo delali uspešno.

Delo OO ZSMS Sava na področju LO v letu 1975

Družbenopolitične organizacije, družbene organizacije ter vse organizirane socialistične sile, združene v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Jugoslavije, na čelu z Zvezo komunistov Jugoslavije, uresničujejo politično in akcijsko enotnost delovnih ljudi in občanov pri krepitvi obrambne moči države in razvijanju sistema splošne ljudske obrambe; gojijo in razvijajo svobodnjaške tradicije, bratstvo in enotnost ter revolucionarne pridobitve vseh narodov in narodnosti Jugoslavije; krepijo in razvijajo zavest delovnih ljudi in občanov o neiz-

gar« sta za vsak mesec predvidela tako športna kot kulturna srečanja, ki so bila v glavnem tudi organizirana razen nekaterih, ki niso uspela zaradi objektivnih težav vojašnice.

Delo komisije za informiranje v letu 1975

Komisija za informiranje pri svetu ZSMS Sava je za leto 1975 pripravila naslednji program dela:

— sodelovanje z odborom za informiranje delovne organizacije Sava;

— priprava člankov o delu ZSMS Sava za objavo v glasilu Sava;

obveščanje in propagando pri OK ZSMS, saj bi želeli, da o delu in problemih mladih v Savi seznanimo vso mladino Kranja.

Poročilo komisije za šport in rekreacijo

Januar

Tekmovanje za prehodni mladinski pokal; na sporedu je bilo plavanje, udeležile so se ga še mladinske organizacije iz Iskre, Ibija, Planike, Tekstilindusa. Zasedli smo 2. mesto.

Februar

Udeležba na istem tekmovanju, in sicer v kegljanju. Nastopile so iste 10-članske ekipe. Zasedli smo 2. mesto.

Marec

Pričetek sodelovanja s pripadniki JLA. Tekmovali smo v odbojki in v košarki. Sodelovali smo tudi na tekmovanju za mladinski pokal Kranja, kjer smo v streljanju zasedli 1. mesto. Organizirali smo tekmovanje v veleslalomu na Krvavcu. Tekmovanja se je udeležilo okrog 40 tekmovalcev in tekmovalk.

April

Sodelovali smo na tekmovanju za mladinski pokal Kranja v od-

bojki in zasedli 2. mesto. Organizirali smo dvoboj s pripadniki JLA v šahu in v kegljanju.

Avugst

Ni bilo posebnih akcij.

September

Sodelovali smo na raznih srečanjih v okviru komisije za šport in rekreacijo pri sindikatu. Sodelovali smo na letnih športnih igrah Polikema.

Oktober in november

Ni bilo posebnih akcij.

December

Organizacija in izvedba mladinskega prvenstva v namiznem tenisu.

Delo organizacijsko-kadrovske komisije

Naloga, ki jih je morala opraviti naša komisija, niso bile lahke. Napraviti smo morali izbor najboljših mladincev, ki bodo delali v samoupravnih organih. To nam ni najbolj uspelo, čeprav je bila struktura komisije dobra. Naša glavna naloga je bila izdelava evidence članstva ZSM v delovni organizaciji. Evidenca še ni končana in bo zahtevala še veliko dela. Kadrovanje mladih v samoupravne organe in pregled članstva mladih v ZK sta dobro razvidna iz kartotek.

Skrbeli smo tudi za pravilno in pravočasno izobraževanje mladih, čeprav ni lahko vključiti tako velikega števila mladinskih aktivistov v družbenopolitično vzgojo (razen v seminarji). Pri nadaljnjem kadrovanju bo potrebno misliti predvsem na mlade komuniste, da okrepijo strukturo komisij in predsedstev OO.

Poročilo o delu komisije za družbenoekonomske odnose in samoupravljanje pri konferenci ZSMS SAVA Kranj

Družbenoekonomski oziroma samoupravni odnosi so za mlade delavce, člane ZSMS v delovni organizaciji, primerno področje dela in uveljavljanja. Prav zaradi tega je bilo to delo opravljeno skupno s predsedstvom oziroma s posamezniki iz vodstva ZSMS, čeprav je bila po programu za to zadolžena komisija.

Komisija je za svoje področje pripravila teme, predavatelje in gradivo ter vodila seminar v Kranjski gori. Obravnavali smo zaključni in gospodarski načrt, tako da so mladi v poznejših razpravah v tozdihih oziroma na zborih delavcev lahko posredovali pripombe in stališča naše organizacije.

Ob akciji za stabilizacijo je komisija poleg splošne informacije izdelala posebno obvestilo osnovnim organizacijam ZSMS v tozdihih o njihovih nalogah v stabilizacijskem programu.

Sodelovala je z KMD pri OK ZSMS oziroma z njenimi komisijami pri izvajanju njihovega programa.

(Nadaljevanje na 11. strani)

Informacijo o mladinskem seminarju bomo objavili prihodnjč

črpnosti splošnega ljudskega odpora in možnosti uspešne obrambe pred vsakim napadalcem ter mobilizirajo vse sile v državi, zlasti mladino, k nalogam krepitve splošne ljudske obrambe v miru in k nalogam oboroženega boja in odpora ob napadu na državo.

OO ZSMS Sava Kranj je v svojem načrtu še posebej poudarila sodelovanje z vsemi faktorji splošne ljudske obrambe v občini Kranj, za kar je posebej zadolžila komisijo za LO, ki koordinira svoje delo z nalogami komisije za LO pri OK ZSMS Kranj.

Rezultat dela je naslednji:

— V letošnjem letu smo navezali tesnejše stike z vojašnico »Stane Žagar« v Kranju, DO Sava Kranj je postala njen pokrovitelj. Pobudnik tega je bil politični aktiv DO Sava Kranj, ki je zadolžil OO ZSMS Sava Kranj za sodelovanje.

— Komisija za LO pri OO ZSMS Sava Kranj je skupaj s komando vojašnice »Stane Žagar« izdelala okvirni načrt sodelovanja.

— Predsednik komisije za LO pri OO ZSMS Sava Kranj in predstavnik komande vojašnice »Stane Ža-

gar« sta za vsak mesec predvidela tako športna kot kulturna srečanja, ki so bila v glavnem tudi organizirana razen nekaterih, ki niso uspela zaradi objektivnih težav vojašnice.

— obveščanje o večjih akcijah prek informatorja, ozvočenja in z lepaki;

— sodelovanje v biltenu OK ZSMS Kranj.

Čeprav nam ni vedno uspelo, da bi s svojimi članki zapolnili dogovorjeno stran v glasilu Sava, menimo, da se je informiranje glede na prejšnje obdobje izboljšalo. Število letos objavljenih člankov (40) v primerjavi z lanskim letom (24) ne kaže le večje aktivnosti komisije za informiranje, ampak je tudi rezultat večje aktivnosti celotne organizacije mladih v Savi.

Obveščali in poročali smo o vseh pomembnejših akcijah in delu mladih v tozdihih, v delovni organizaciji in občini, pa tudi o sodelovanju s sovrstniki iz ožje in širše domovine.

Poleg komisije za informiranje in oddelka za informiranje so pripravi člankov sodelovali tudi člani sveta ZSMS Sava, predvsem predsedniki komisij in sam predsednik, prizadevamo pa si, da bi krog dopisnikov še povečali.

Slabša je bila povezava z OK ZSMS Kranj. Veliko pričakujemo od novoustanovljenega centra za

bojki in zasedli 2. mesto. Organizirali smo dvoboj s pripadniki JLA v šahu in v kegljanju.

Maj

Sodelovali smo na zadnjih srečanjih v košarki v okviru tekmovanja za mladinski pokal Kranja in zasedli 3. mesto. V generalnem plasmanu v vseh disciplinah smo bili drugi, takoj za Iskre. Organizirali smo mladinsko prvenstvo v šahu, zmagal je tovariš Siniša Milošević, 2. Janez Marko in 3. Milan Čufar. Organizirali smo dvoboj s pripadniki JLA v rokometu.

Junij

Izvedli smo povratno srečanje v rokometu s predstavniki JLA. Pripravljali smo vse potrebno za organizacijo 1. avtorallyja Sava 75 (dovoljenje republiškega sekretariata za notranje zadeve), določevali trase, izdelali pravilnik in iskali ljudi za pomoč pri izvedbi.

Julij

Izvedli smo 1. avtorally Sava 75, ki se ga je udeležilo 40 tekmovalnih posadk, čeprav je bilo prijavljenih 67 posadk. Na osnovi razgovora s predstavniki ŠOLT je ta rally zelo uspel glede na udeležbo in organi-

(Nadaljevanje z 10. strani)

Pri svojem delu je komisija nalezela tudi na določene težave. O samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih, ki so jih sprejemali ZD, je bila obveščena le prek Informatorja tik pred sprejetjem, tako da ni mogla organizirati predhodne, širše razprave ali pa jih sama temeljito in podrobno proučiti.

Bili so tudi kadrovske problemi, saj je en član zapustil delovno organizacijo, dva sta že dalj časa odsotna, eden pa je zapustil mladinske vrste, ker je že prekoračil starostno mejo.

Komisija predlaga v prihodnje temeljite kadrovske spremembe in večjo konkretizacijo delovanja.

Poročilo o dejavnosti komisije za idejnopolitično delo pri ZSMS Sava Kranj

Prva naloga, ki smo si jo zadali v letu 1975 (v novem mandatsnem obdobju), je bila organizacija seminarja za vse organe ZSMS Sava.

Na tem seminarju smo obravnavali naslednje teme: gospodarstvo v SRS, človek v samoupravni družbi, zaključni račun za leto 1974 in gospodarski načrt za leto 1975, samoupravna organiziranost Save ter pristojnosti posameznih organov tozdov, skupnosti tozdov delovne organizacije in Polikema.

Poseben poudarek tega seminarja je bil dan pokongresni aktivnosti v ZSMS. V nadaljevanju te teme smo se dotaknili delovanja in tekoče problematike v organizaciji ZSMS Sava Kranj.

Organizirali smo tudi javno tribuno o problematiki alkoholizma in narkomanije v naši družbi. Čeprav je bila organizacija te tribune na zadovoljivi ravni (morda nadporečni) ni bilo odziva prav tistih, ki v posameznih tozdih najbolj občutijo to problematiko. Posledica tega pa je bila preložitve te tribune na naslednje obdobje. Upamo, da bo takrat nekoliko več razumevanja za prizadevnost mladine in obravnavano problematiko.

V programu za leto 1975 imamo tudi predavanje o pomenu javnega obveščanja, ki zaradi objektivnih razlogov še ni bilo realizirano, vendar mislimo, da ga bomo izvedli do konca leta 1975.

Prav tako se pripravljamo na seminar za vodilni kader ZSM Sava, ki bo 13. in 14. decembra 1975 v Bohinju. Ta seminar bo po svoji značilnosti predvsem delovni seminar, na katerem bomo pregledali dosedanje delo posameznih OO ZSM in odpravili morebitne napake, hkrati pa pripravili OO ZSM na programsko konferenco, ki bo v mesecu januarju 1976. Ta seminar bo zajel naslednje:

- realizacijo gospodarskega načrta delovne organizacije,
- predlog gospodarskega načrta za leto 1976 s poudarkom na stabilizacijskih ukrepih,
- samoupravne odnose v delovni organizaciji ter pomen in vlogo samoupravnih organov,
- pomen in vlogo družbenopolitičnih organizacij,
- pomen in vlogo ZSM v samoupravni socialistični družbi,
- izpolnjevanje letnega programa organizacije ZSM Sava za leto 1975

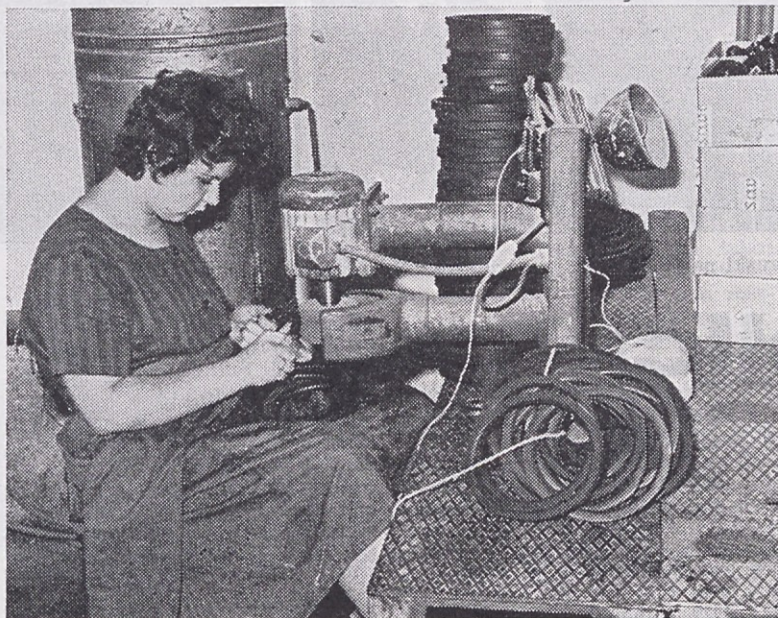
in predlog poročila o delu za konferenco,

— razpravo in izdelavo delovnih programov za naslednje obdobje.

Najtežja naloga, ki smo si jo zadali, pa je ustanovitev marksističnega krožka. Čeprav smo mislili, da bo le-ta zaživel že letošnje

domu), na katerem nam je igral zabavni ansambel »Modrina«.

3. 7. februarja smo v počastitev kulturnega praznika — 8. februarja organizirali javno tribuno s temo »Slovenski kulturni teden«. Za kulturni program smo zaprosili učence OS Lucijan Seljak, ki so se va-

Pred mladimi je veliko nalog. Prva je delo!

leto, smo kasneje ugotovili, da je za to delo potrebno daljše obdobje. Zaradi pomanjkanja izkušenj na tem področju smo bili prisiljeni zbirati programe obstoječih krožkov v SRS, vendar moramo le-te prilagoditi našim razmeram in možnostim. Povsem razumljivo je, da zaradi tega zaostajamo za rokom.

Morda se bo kdo ob teh vrsticah zamislil in dejal, da smo premalo storili. Osebnostno mislim, da smo napravili v okviru svojih možnosti dovolj, seveda pa bomo morali v prihodnje storiti več in bolje.

Poročilo o delu komisije za kulturo pri ZSMS Sava Kranj v letu 1975

Komisija za kulturo je v letošnjem letu izvedla vse akcije, ki so bile načrtane v programu dela organizacije ZSM Sava Kranj. Poleg teh nalog smo se lotili tudi nekaterih dodatnih akcij in jih tudi bolj ali manj uspešno izpeljali.

Akcije komisije za kulturo so bile naslednje:

1. 7. januarja je bila slavnostna seja delavskega sveta. Po seji je bila popoldan otvoritev razstave treh slikarjev-amaterjev iz Save. Pri pripravi je sodelovalo nekaj mladincev iz poklicne gumarske šole, za slavnostno sejo pa sta kulturni program pripravili kulturni komisiji pri sindikatu in mladini.

2. 18. januarja je pripravila komisija ob 25-letnici samoupravljanja nagradno tekmovanje (med tozdi) — kviz s temo »25 let samoupravljanja v Savi«. Prireditve je bila v koncertni dvorani Delavskega doma v Kranju. Kot gost nas je s svojim domiselnim umetniškim programom zabaval profesor pantonime Andres Valdes. Po kvizu je bil ples (prav tako v Delavskem

taciji, opremljene z glasbo, smo posneli na magnetofonski trak in jih predvajali po tovarniškem ozvočenju. Tako pripravljeno proslavo so poslušali delavci v prvi izmeni (ob 12. uri) in delavci druge izmene (ob 14.15).

6. Mladincem naše delovne organizacije smo tudi letos ponudili nakup abonmajskega vstopnic za filmsko gledališče. Predstave so bile od 21. marca dalje vsak petek ob 18. uri v dvorani kina Center. Cena abonmajske izkaznice (za osem predstav) je bila 40 din. Stroške je v celoti kril vsak posameznik. Iz naše delovne organizacije se je teh predstav udeleževalo 20 mladincev.

7. V okviru komisije za kulturo deluje filmska skupina. Rezultate njihovega dela (prikaz filmov) bomo videli na mladinskem seminarju v Bohinju.

8. Ob dnevu republike smo (tako kot ob prazniku dela) odkupili predstavo jugoslovanskega filma Doktor Mladen. Poleg tega sta bila po ozvočenju izvajana glasba in kratek govor predsednika sindikalne organizacije.

9. Poleg naštetih akcij smo nekajkrat odkupili ali samo organizirali nabavo raznih vstopnic (gledališče, koncert, folklor).

Na koncu moramo še omeniti, da smo nekaj teh akcij pripravili v sodelovanju s komisijo za kulturo pri OO sindikata.

Poraba umetnih mas

— Ford Motor Co. predvideva, da bo leta 1980 poraba umetnih mas v avtomobilu narasla na 181,5 kg proti 61,7 kg v letu 1973. Na prvem mestu so PU, sledijo PVC, ABC-smole, poliestri... Gummi Asbest Kunststoffe, 28. 3. marec 1975, 181

— 20 milj. DM je porabil Hoechst za izgradnjo naprave za sežiganje odpadnega materiala, ki nastane pri proizvodnji barvil, umetnih mas in v farmaciji. Pri sežiganju nastala toplota jim prihrani 20000 t kurilnega olja.

Novoletno darilo prijatelju:
enoletna naročnina GLASA

Filip Majcen je razvil nov prapor, Turzanski pa je bil kum; poročilo predsednika in poveljnika IGD

Gasilci

Dne 13. decembra so se na občnem zboru zbrali vsi savski gasilci. Poleg rednega dela je bila posebnost tega srečanja tudi proslavitev 45-letnice gasilstva v našem podjetju. Ker smo morali gradivo za tole številko glasila oddati v tiskarno že dva dni po zborovanju, objavljamo tokrat samo govor tovariša Marjana Čeferina. V dveh ali treh naslednjih številkah pa bomo priobčili nadaljevanja.

Spoštovani gasilci, dragi gostje!

Dovolite mi, dragi gostje in tovariši gasilci, da v kratkem preletim kroniko našega društva. Društvo letos praznuje 45-letnico ustanovitve. To je velik delovni jubilej gasilstva, ki ga slavimo skupaj s 30-letnico naše svobodne domovine.

Namen gasilske organizacije, njeni programi in ideje so najlepše izraženi v klicu in pozdravu »NA POMOC!«. Lepa in plemenita je misel, ki že 45 let združuje savske gasilce, saj temelji na osnovi, da je treba svojemu tovarišu pomagati v nesreči. Ta misel je bila že neštokrat izražena v človekoljubnosti in nesebičnosti, v skrbi za brata in sestro, za ljudstvo in premoženje, ki mu preti nesreča. Petinštirideset let je delovna doba enega rodu, ki nudi dovolj spodbud, prakse in delavnih uspehov. Ustanovitev naše gasilske čete pred petinštiridesetimi leti in vse delo do danes pomenita leta skrbi in prizadevanja. Takšen obstoj društva pa ne ocenjujemo samo po delu, nastopih, vajah itd., temveč predvsem po njegovi osnovni nalogi. Kdor vsaj malo čuti, koliko skrbi in gorja so preprečili gasilci, ko so neštokrat reševali ljudi in premoženja ter naša delovna mesta, bo spoštoval gasilsko organizacijo ter postal njen prijatelj. Želimo, da bi tudi v prihodnje vstopali v naše vrste ljudje, ki imajo čvrsto voljo in srce, kakor govori naš star pregovor.

Ustanovitev gasilskega društva v Savi so narekovale potrebe, kar dokazuje, da gasilstvo ni samemu sebi namen. Neposredni povod za ustanovitev so dali pogosti požari, ki so zalotili gumarje povsem nepripravljene in neorganizirane. Moč in plemenitost gasilstva sta v ideji in njenem človekoljubnem cilju: pomoč komurkoli in kadarkoli.

V naši tovarni je prišlo precej pozno do ustanovitve gasilskega društva. Razlog za to je bila predvojna doba, ko je bila tovarna v lasti kapitalistov. Vendar je tudi takratni gospodar uvidel, da brez gasilcev ne bo šlo, saj so bili požari pogosti zaradi slabih delovnih

pogojev. Proizvodnja je naraščala in s tem tudi nesreče, zato je bil leta 1929 ustanovljen pripravljalni odbor za ustanovitev društva, katerega tajnik je bil tov. Stane Uranič, ki je še vedno med nami. Takratni lastnik pa je leto pozneje dovolil, da se društvo ustanovi v obliki desetine — skupine, ki so jo sestavljali: Ivan Kert, Blaž Jarc, Anton Smajd, Valentin Svete, Ludvik Žibert, Slavko Celestina, Stane Uranič, Martin Bajželj, Viktor Poličar, Anton Oman, Janko Florjančič, Franc Krč in Jože Golob. Delo te skupine je bilo osredotočeno predvsem na gasilsko dejavnost predvojnega časa, odrazil pa se je tudi med vojno v raznih uporih in delovanju v NOB. Za to delo društveni arhiv nima nobenih podatkov, ki bi govorili o ureditvi požarne varnosti v podjetju. Nekaj podatkov smo dobili od takratnih članov, ki so bili v podjetju. Nekateri so še živi in so danes tu med nami.

Takratna gasilska skupina je imela le nekaj cev in ročnih gasilskih aparatov, ki so bili postavljeni na najbolj nevarnih mestih ali tam, kjer je požar že večkrat nastal. V letu 1939, tik pred II. svetovno vojno, so dobili prenosno motorno brizgalno in nekaj cev. Šele od takrat dalje lahko govorimo, da smo imeli v tovarni gasilsko četo.

Takoj ob pričetku vojne in prvih 14 dni okupacije je gasilska četa varovala tovarno in v tem času prenočevala v podjetju, svojci pa so jim prinašali hrano kar v tovarno. S prihodom okupatorja je postal pogost poveljevanje v četi nemško. Nekateri člani so kmalu odšli v partizane, nekaj pa so jih Nemci odpeljali v zapore. Določili so nove člane in iz dotedanjih desetine je nastala četa. Ko so se pričeli zračni napadi, je bila četa vključena v protiletalsko zaščito, njena služba pa je bila organizirana tako, da je bil v tovarni v vsaki izmeni v pripravljenosti en vod; istočasno je bila uvedena nedeljska dežurna služba. Gasilska četa je bila torej vključena v takratni PAZ in nekateri člani so bili poslani v posebne tečaje. Med okupacijo so uvedli tudi trodelni napad pri gašenju, iz članov kolektiva pa so bile formi-

rane trojke za gašenje požarov, ki bi jih povzročile fosforne bombe. Ker so bili ljudje prisiljeni, so le z odporom sodelovali.

Pravi preobrat pa je nastal leta 1945, ko je bila osvobodjena naša domovina. V letih obnove naše porušene domovine so bile tudi pred gasilce postavljene konkretnejše naloge. Vojna je bila končana. Porušene tovarne so v mejah zmogljivosti začele obratovati, stroji so stekli in tako je tudi tovarna Sava proizvedla prve izdelke. Osnovale so se začasne uprave, ki so takoj posvetile vso pozornost tudi varnosti pred ognjem. Gasilci so se spet organizirali. Njihov cilj je bil obvarovati podjetje pred uničenjem. Takratna četa gasilcev je bila sestavljena samo iz prostovoljcev, pozneje pa se je njihov krog razširil. V njej so delali tudi nekateri vodilni delavci tovarne. Bilo je okrog petdeset gasilcev. Članstvo je bilo še vse premalo izurjeno, poleg tega pa jim je primanjkovalo opreme in orodja. Potrebno je bilo torej sistematično delo na področju protipožarne službe.

V letu 1953 je prišlo v takratnem društvu do reorganizacije. Ta ni toliko pomembna zaradi spremembe imena (iz industrijske gasilske čete je nastalo industrijsko prostovoljno gasilsko društvo), pač pa zaradi povečanja članov društva, in sicer od 80 na 135 gasilcev. Verjetno se še večina nas, ki smo danes tukaj zbrani, dobro spominja lepega majskega dne leta 1955, ko smo razvili svoj prapor. Društvu ga je podaril upravni odbor podjetja. Kum je bil takratni direktor tovariš Maks Mikuš, kumica pa tovarišica Milena Turzanski. Deset let po osvoboditvi je bila za gasilce v tovarni Sava že precejšnja doba, v kateri so si pridobili bogate izkušnje. Vodstvo gasilskega društva kakor tudi članstvo je spoznalo, da bo treba najhujšega sovražnika — ogenj prijeti ne samo z ene, marveč z več strani in z več načini.

Eden prvih ukrepov, ki jih je operativno vodstvo začelo izvajati, je bila preventiva — seznanjanje članov kolektiva o nevarnosti požarov in ravnanjem z ročnimi gasilskimi aparati. Članstvo se je začelo še v večji meri izobraževati, in sicer s praktičnimi vajami in teoretičnim poukom.

Delovna organizacija je vsa leta z razumevanjem dodeljevala sredstva za opremo in razvoj gasilskega društva. Prostovoljni gasilci so svoje moči porazdelili tudi po obratih. Z razvojem delovne organizacije pa se je kmalu pokazala potreba po poklicnih gasilcih. Organizirali smo

poklicno gasilsko službo, ki danes v sodelovanju z gasilskim društvom uspešno deluje, saj se s ponosom lahko pohvalimo, da v zadnjih dveh letih v Savi na področju Kranja nismo imeli večjega požara.

Udeleževali smo se vseh tekmovanj v občini in nekaterih tudi v republiškem merilu. Dosegli smo povsod zavidljive rezultate, kar nam daje še večji polet. V naših vrstah je prisotna tudi ženska — gasilka, katere uspeh na tekmovanjih je vedno odlični. Posebno skrb pa ima upravni odbor našega društva za usposobitev novega kadra iz vrst mladine. Društvo se udeležuje gašenja požarov in drugih akcij tudi izven tovarne, za kar je bilo že večkrat pohvaljeno in nagrajeno.

Tovarišice in tovariši! Tako je na kratko prikazano delo gasilcev pri akcijah za omejevanje požarov in ob elementarnih nesrečah, hkrati pri utrjevanju delovne sposobnosti v samem društvu. Gasilci bomo svoje začeto delo nadaljevali, ki se ob praznovanju 45-letnega jubileja ne bo končalo. Nasprotno! Naše delo je dobilo pravi pomen, saj se člani dobro zavedamo, da varujemo skupno premoženje in smo v izpolnjevanju svojih dolžnosti pripravljeni doprinesiti vsakršno žrtev. Potrebno pa bo še več delovne pripravljenosti, organizacijskega izpopolnjevanja, delovne discipline, medsebojnega tovarištva ter vestranske prednosti naši organizaciji in s tem naši samoupravni socialistični skupnosti. Za vse to, kar smo gasilci delali in kar je še pred nami, pa gre zahvala tudi vsem tistim tovarišem, ki danes niso več med nami, vendar so mnogo pripomogli k našim uspehom. Prosim, da jih počastimo z enominutnim molkom...

Dolga in bogata je zgodovina našega preteklega dela. Vsak uspeh ali neuspeh spominja človeka tudi na premnoge dogodke, ki se ne da jo opisati. Tako pripravljene nas bo našlo novo obdobje z novimi spoznanji.

Tako uspehi kakor tudi neuspehi v preteklosti naj nam bodo dobra šola za dvig gasilstva, za dvig strokovne izvežbanosti in politične zavesti vseh gasilcev na nivo, ki bo sodoben in primeren današnji samoupravni socialistični družbi. Vsem, ki ste pripomogli k tako visokemu jubileju, se v imenu upravnega odbora najlepše zahvaljujem in vas pozdravljam z gasilskim pozdravom

NA POMOC!

Iva Mohorič

O marketingu in njegovih posameznih akcijah smo letos sicer že nekajkrat pisali. V teh informacijah so bile tudi nekatere ocene oziroma mnenja o vlogi marketinga v sodobni delovni organizaciji. Ker sodim, da to področje ne zanima samo ožjega kroga Savčanov, sem prosil za razgovor tovarišico Ivo Mohorič, diplomirane ekonomista, ki si je z dvanajstletnim delom v Savi nedvomno pridobila veliko izkušenj. Sicer pa je bila tovarišica Mohoričeva sredi letošnjega leta imenovana za direktorico marketing sektorja.

Iva Mohorič, direktorica MS

Prosim, če bi na začetku povedali nekaj splošnih misli o marketingu in delovni organizaciji.

Delovna organizacija ima v gospodarskem prostoru določen položaj. Ta položaj je treba vsaj zadržati, če ne izboljšati. Vsaka druga tendenca pelje k nazadovanju, k izgubi položaja na trgu. Obdržati položaj pa ne pomeni samo obdržati obseg proizvodnje, asortiment in kvaliteto na ustreznem nivoju, ampak je razvijati najmanj v takem obsegu, kot jo razvijajo ostali proizvajalci te dejavnosti. Če hočemo to zagotoviti, moramo predvsem

- spremljati delo in razvoj drugih proizvajalcev s tega področja,
- zasledovati in poznati navade ljudi, spremljati razvoj tehnologije, ki uporablja naše izdelke in samo uporabnost izdelkov.

S tem pa ne dobivamo potrebnih informacij, ki služijo samo pri odločanju o obsegu proizvodnje in prodaje, ampak tudi pri izboru bodočega asortimenta in nivoja njegove kvalitete. Vedeti namreč moramo, da je asortiment živa stvar, saj nekateri proizvodi »umirajo«, drugi pa se »rojevajo«. Podobno je tudi s kakovostnimi lastnostmi, ki naj jih določa izdelek ima.

Potrebno ni torej samo držati določen obseg proizvodnje, ampak tudi zagotoviti prodajo takega obsega z oblikovanjem primernega asortimenta.

Odločitve, kaj in koliko naj dela Sava v bodoče, so torej tesno povezane z izsledki, ki jih mora dati marketing sektor. Pri dolgoročnih usmeritvah moramo predvsem povedati, v kaj naj Sava v bodoče investira.

Pri kratkoročnih usmeritvah pa moramo predvsem povedati, koliko je treba pri danih kapacitetah spre-

meniti asortiment, da bomo proizvajali tisto, kar kupci žele.

Pri dani količini proizvodnje in danem asortimentu moramo sami iskati ali pomagati pri iskanju poti do kupca.

Ali je to le teoretična zamisel, ali Sava to že dela?

To Sava do neke mere že dela.

Kakšen je način usklajevanja oz. kako prenesti izsledke marketinga v proizvodnjo in koliko časa je za to potrebno?

To se realizira v proizvodnji po dveh poteh, ki se med seboj dopolnjujeta.

Prva pot je izdelava in izvedba investicijskega programa. Za to pot je dosti predpisov. Mogoče postopki še niso najboljše, vendar predstavljajo zametke, ki se stalno izpopolnjujejo.

Druga pot je planiranje in realizacija prodaje za proizvodnjo na obstoječih kapacitetah. Tudi za to pot obstojajo določeni predpisi. Pri tem bo moral marketing sektor veliko več pomagati in sodelovati s svojimi izsledki kot doslej.

Kakšni problemi nastanejo, ko marketing dobi signal za nov proizvod, za katerega je potrebna določena investicija, ki bi morala biti začrtana v začetku leta? Sredi leta pa se pojavi zanimiva potreba po novih artiklih. Ali je možno hitro ukrepati? Ali se je mogoče prilagajati tržišču?

So izdelki, ki jih je lahko uvesti v proizvodnjo, posebno če jih je možno vključiti v obstoječo tehnologijo in delati s stalnimi surovinami.

Za tiste izdelke, katerih proizvodnja je vezana na nove investicije, novo tehnologijo ali novo surovino, je postopek precej daljši. Ob tem je potrebno izdelovati tudi tržne analize. Pri dolgoročnih odločitvah (investicijah) bi morali in tudi poskušamo delati analize za 5—10 let vnaprej (v tem času se približno amortizirajo trudi stroji), sicer so analize primerne tudi za krajše obdobje in so zato tudi dosti bolj natančne.

Ali je Sava prilagodljiva? Mislim, da smo precej togi. Ali je za to kriva proizvodnja, prodaja ali marketing?

Mislim, da to ne drži. Včasih res »zaškriplje« (tehnologija ni takoj rešena, marketing ne uspe dobiti informacij ali pa je npr. vse rešeno, pa se zatakne pri surovinah), mislim pa, da vsi Savčani, ki delajo pri tem, poskušajo dati vse od sebe. Zavedati se namreč moramo, da je pri razvijanju oz. izdelavi nečesa NOVEGA potrebno dosti več strpnosti kot tam, kjer so modeli in recepti že znani.

Ali je to delo naloga razvojnega oddelka (da skrbijo za razvoj novih proizvodov)?

Postopek je predpisan. Vsekakor bi ideja morala priti v marketing sektor ne glede na to, kje je nastala oz. kdo je zanjo zvedel. Vse seveda ne pridejo. V marketing sektorju bi se morali zbrati tržni podatki in pripraviti informacije, na osnovi katerih bi se dokumentirano in kvalitetneje lahko odločali, ali pričnemo z osvajanjem novih proizvodov ali ne. Nosilec tehnološkega osvajanja je RTI ali tehnološka priprava sama.

Kaj pa raziskave? Na kakšen način dobite potrebne podatke?

Zelo raznovrstne poti uporabljamo pri zbiranju podatkov. Najcenejši način zbiranja podatkov so povpraševanja kupcev, podatki iz časopisov, revij, iz strokovnih in statističnih publikacij ipd. Vendar je to za nas premalo. Ni npr. dovolj, da vemo, koliko pnevmatike je bilo uvožene, potrebujemo tudi podatke o dimenziji, ceni, uvozniku ipd., teh pa v rednih publikacijah ni.

Asortiment Save je skoraj v celoti tak, da je najkvalitetnejše podatke lahko dobili le v neposrednem odnosu z našimi sedanjimi predvsem pa BODOČIMI kupci. To predvsem zato, da znamo naše proizvode prilagoditi njihovim potrebam in da oni menjajo svoje sestave ali konstrukcije, da lahko vzamejo naš proizvod. Tu gre za obojestranski interes. Umetno usnje se uporablja npr. med drugim tudi v čevlarstvu. Naš tehnolog in njihov oblikovalec čevlja (tehnolog-konstruktor) morata tesno sodelovati. Naš tehnolog svetuje, kako uporabiti in predelati umetno usnje, ki ima določene lastnosti, oblikovalec čevlja pa pove svoje zahteve, ki jih moramo upoštevati.

Ali se ne pojavlja vprašanje, da se raziskava trga za en sam droben artikel, ki malo prinaša, ne izplača?

Če hočemo vedeti, kaj se izplača in kaj ne, moramo napraviti raziskavo. Ta je potrebna tudi ob vsa-

kem dvomu; mogoče je pa izdelek zanimiv!

Seveda se »raziskava« od »raziskave« razlikuje. Pri nekaterih je dovolj, da ugotovimo le, koliko bi lahko določeni skupini potrošnikov (npr. gradbeništvu) prodali letno nekega proizvoda, pri drugih je lahko področij (mi jim pravimo segmenti), ki jih moramo obdelati, dosti več in se zato zahteva tudi več podatkov in drugih informacij (cena, možen uvoz, možen izvoz, kakšni izdelki se za to še uporabljajo, kako prodajati, embalaža, kako pridobiti kupca), da potrebne obdelave tujih tržišč sploh ne omenjam. Začnemo seveda z najenostavnejšo raziskavo.

Ali so ena od raziskav trga tudi sejmi?

Če mislite s tem zastopanje naših proizvodov na sejmih, moram reči, da sodi le-to bolj med prodajno-pospeševalne aktivnosti. Sicer pa tudi na sejmih dobimo podatke, ki jih potem pri raziskavah uporabimo. S tem hočem reči, da je vsak podatek, kadarkoli že pride do nas, dragocen. Bolje je namreč isto reč dvakrat slišati kot pa nikoli. Seveda gre tu le za podatke, ki kakorkoli zadevajo naše področje.

V Savi ste sicer že dolgo. Kakšne naloge ste si zadali v marketingu za prihodnost?

Predvsem bi radi zgradili dober marketing informacijski sistem, ker so brez tega poslovne odločitve več ali manj le izkustvene. Vse sile mislimo usmeriti v zbiranje notranjih ni zunanjih podatkov, jih primerno opredeliti, zbrati in posredovati tako informacijo, ki bi lahko koristila pri poslovnih odločitvah. Ne smemo paziti samo na obseg informacij, važna sta tudi kvaliteta informacij in rok: veliko podatkov, ki jih dobimo (npr. iz časopisa), moramo običajno preveriti, preden lahko rečemo, da so točni; če gre za tak podatek, ki bi lahko vplival na poslovno odločitev, mora biti posredovan takoj naprej. Ne smemo čakati na polletna ali letna poročila, podatki morajo teči sproti, dnevno. Več bi radi storili pri planiranju prodaje in prodajne politike ter pri njenem izvajanju. Želimo postaviti sistem, s katerim bi bili v najkrajšem času sposobni opozoriti, da npr. predvidevamo, da bo prodaja stagnirala ali da predvidevamo znatno povečanje prodaje ipd. Pri tem seveda mislimo na računalnik, ki nam bo primerno obdeloval podatke, saj jih na roke ne moremo obvladati. Drugo področje je koordinacija proizvodov. Tu je največ stičnih točk s prodajami, tehnološkimi pripravami, RTI pa tudi drugimi službami, ki jih bo treba pravilno postaviti, da ne bo prihajalo na eni strani do dvojnega dela, na drugi pa do pomanjkljivosti.

Vsemu temu bo šele lahko sledilo bolj usmerjeno in poglobljeno oblikovanje politike propagandne dejavnosti. Celotno to področje je načrtovano in izvajano bolj na izkustvenih osnovah. Če pa hočemo bolj dokumentirano odločati o tem, kaj, kdaj, kje in kako reklamirati, je potrebno najprej urediti prvi dve področji, na katerih se gradi tudi temelj za področje reklame in propagande.

(Nadaljevanje na 14. strani)

Razgovor v marketingu

(Nadaljevanje s 13. strani)

Ali pomeni ta vaša misel kritiko naše reklame? Ali pomeni kritiko reklamiranja izdelkov, ki gredo sami po sebi v prodajo, s čimer zanemarjamo druge artikle, ki bi jih bilo treba veliko bolj ponujati potrošniku?

Ce kdo izreka kritiko, jo izreka po mojem prepričanju kot nepoučen v celotno reklamno dejavnost. Reklamne medije namreč izbiramo glede na izdelke, ki jih želimo reklamirati. Če nekdo vidi samo reklamo za avtopnevmatiko ali če nekdo vidi samo Tigrovo reklamo oziroma reklamo Borova, s tem še ne more reči, da savske reklame ni in da ni reklame za druge izdelke. Naša reklama je kljub dejstvu, da ni znanstveno proučena, izkušveno vendarle usmerjena tja, kjer jo bo kupec našega izdelka najprej opazil. To so predvsem reportaže v strokovnih revijah, letaki, katalogi. Te vrste reklame nepoučeni gotovo ne pozna. Usmerjena pa je tudi veliko bolj na tista področja, kjer obstojajo bodoči kupci.

Ali je funkcija marketinga nad POS?

Funkcije, ki jih izvaja POS, so del marketing funkcij. Mislim, da pri tem sploh ni važno, kdo je »nad« in kdo je »pod«. Prodaja v POS je gotovo podaljšano delo oziroma izvajanje načrtne politike na

samem terenu. Politika in plani bi se morali začrtovati v marketingu v »ožjem smislu«. Zato pa so spet potrebni podatki, katerih del dobivamo tudi iz POS (trgovina, predstavniki). Naj to priliko izkoristim tudi za to, da odgovorim na mnenje, ki ga včasih slišimo, da je POS servis marketing sektorja. Nekateri mislijo, da delavci v POS delajo za marketing sektor s tem, da mu posredujejo številne podatke. Teh podatkov marketing sektor prav gotovo ne zbira zaradi samega sebe (to bi bilo kaj žalostno), pač pa zato, da iz njih izhajajo odločitve o spremembah, o boljši, elastičnejši proizvodnji in s tem tudi o prodaji v POS.

Na kakšen način bi se dalo več narediti pri uveljavljanju marketinga?

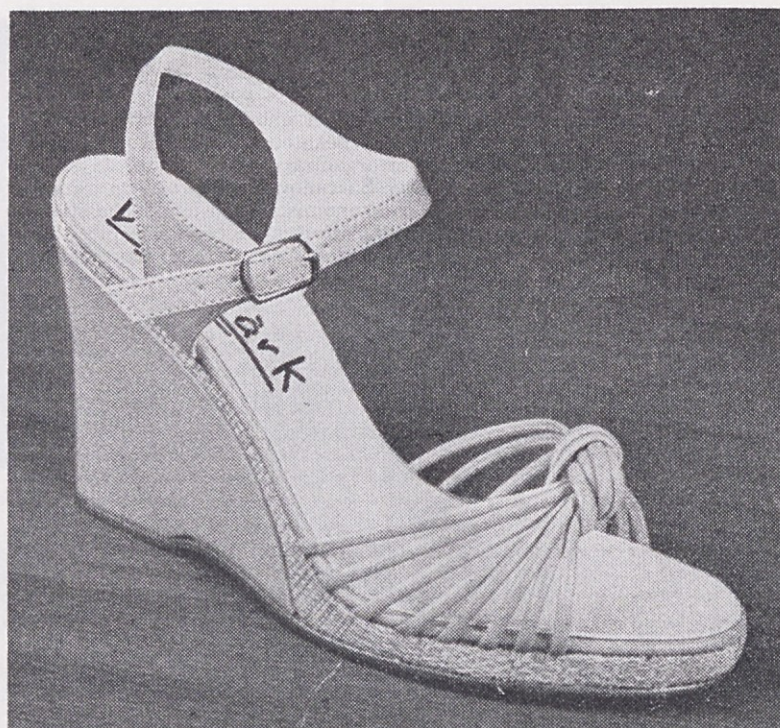
S pametnim delom.

Kaj mislite o sejmih?

Sejmi, na katerih sodeluje Sava, so mi še premalo poznani.

Mislim, da bi moral biti marketing pri svojih informacijah kvalitetnejši in bolj ažuren, in to želim doseči. Če mi bo to uspelo, še ne vem. V marketingu je samo pet ljudi z visoko strokovno izobrazbo, to pa je premalo. Tako pokrivamo lahko le nekatera področja, saj ne moremo zahtevati, naj bodo ti delavci vsestranski.

J. Š.

Za leto 1977

ozko usmerjeni so sejmi v Milanu, Offenbachu in Pirmasensu pa čevljarji.

Na letošnjem sejmu v Parizu so poleg izdelkov iz naravnega usnja razstavljali kot novost zelo lahko poliuretansko umetno usnje, ki je namenjeno za ženske dežne plašče. Prikazani so bili tudi že izdelani plašči, krojeni v široki šotorski obliki s pasom ali brez. Barve, ki jih prinaša pariški sejem, so zelene v vseh odtenkih, poudarek pa je na vojaško zeleni.

V Milanu je bil že 27. sejem galanterijske mode. Sejem je zaprt in imajo vstop le tisti obiskovalci, ki imajo vabilo enega izmed razstavljalcev.

Na tem sejmu so razstavljali predvsem proizvajalci damske galanterije, v manjši meri je bila zastopana tudi teška galanterija ter spremlja joča strojna oprema in pozamente-rija.

Modne damske torbice so bile izdelane v glavnem iz umetnega usnja. Ta material narekuje obliko torbic, ki postajajo vse večje in prehajajo iz sedanje podolgaste in nizke v višjo piramidasto obliko. Taka torbica, izdelana iz naravnega usnja, bi imela visoko ceno. Zato proizvajalci raje uporabljajo umetno usnje, ki se po izgledu že zelo približuje naravnemu. Torbica je cenejša in kupec se lažje odloči za moderno obliko ter barvo, ki bosta v novi sezoni verjetno spet drugačni in bo torbico potrebno zamenjati. Barva, ki je prevladovala, je bila vinsko rdeča v različnih niansah. Vsi razstavljalci pa so poudarjali, da bodo

novi barvni kolekcijo prikazali na sejmu v Offenbachu.

Na sejmu v Offenbachu je bilo močno zastopano naravno in umetno usnje. Umetno usnje je po površinskem videzu največkrat usmerjeno v imitacijo naravnega. Izgled naravnega usnja poudarjajo celo z raznimi poškodbami in nepravilnostmi na površini, kot so razne odrgnine in odprtine od vlaken. Vsi ti efekti so bili že v bližnji preteklosti nezaželeni. Tudi na tem sejmu je bilo razstavljeno največ damske galanterije. Oblika torbic je bila podobna kot na milanskem sejmu, le da so nemški razstavljalci prikazali nekoliko manjše modele. Od barv je bila največ zastopana še vedno vinsko rdeča, sledila ji je umazano zelena. V vseh sejmskih publikacijah je poudarjena kot modna barva prihodnjega leta siva v raznih odtenkih, od rjavega do kovinsko sivega.

V Pirmasensu razstavljajo predstavniki čevlarske industrije ter sorodnih panog.

Prikazani modeli čevljev (moški in ženski) so bili zelo elegantni. Oblika je koničasta in spominja na modo pred desetimi leti. Podplati so tanki, pete pri moških čevljih so nizke, pri ženskih pa visoke in ozke, le pri ženskih sandalih je še ostal visok podplat s polno peto. Največ modelov je bilo prikazanih v rjavi barvi z odtenki vinsko rdeče. Kot modno novost so razstavili ženske škornje v kombinaciji dveh različnih barvnih odtenkov. Tudi na tem sejmu napovedujejo kot modno barvo prihodnjega leta sivo.

Novosti s sejmov usnja in usnjenih izdelkov

V svetu se pojavlja vse več specializiranih sejmov, kjer se zbirajo le proizvajalci določenih panog. Tako jih je samo za usnje in usnjene izdelke cela vrsta, ki so postali že tradicionalni. Najbolj znan je ver-

jetno še vedno sejem v Parizu — Semain de Cuir, kjer razstavljajo proizvajalci strojne opreme za usnje in umetno usnje, proizvajalci surovin ter izdelovalci galanterije čevljev in usnjene konfekcije. Še bolj

tonello Morlacchi/Lario
Ieri Materiali Sintetici in
luzione della ITS-Artea.

Oblikovalci predlagajo

GLAS
v vsako
gorenjsko hišo!

Gorenjci,
berite **GLAS!**

Naš razgovor:

Tone Božič, direktor skupnosti tozdov KET

Tovariš Božič, Ket obsega precej različnih dejavnosti v Savi. Prosim vas, da poveste, katere so te dejavnosti oziroma kaj delate v vaših tozdih.

Ker sta bila organizacijska shema in opis dejavnosti KET že objavljena v našem glasilu, bom skušal vse te različne dejavnosti opisati po posameznih širših področjih. Kratica KET pomeni kovinsko, energetsko in transportno dejavnost.

Vsekakor je najširše področje v KET vzdrževanje obstoječih in montaža novih strojev ter naprav, tako imenovano nujno zlo v vsaki delovni organizaciji. Da bi lahko zadostili potrebam vseh tozdov, so vzdrževalne delavnice organizirane centralno. Ker v proizvodnji dejavnosti ključavničarji opravljajo le tekoča popravila strojev in naprav, je treba pri nas opraviti vsa ostala remontna dela za nemoteno obratovanje tovarne, od ključavničarskih, električnih, gradbeno-mizarskih del, inštalacijskih del, popravil inštrumentov in elektronike do vzdrževanja poti, dvorišč, nasadov, sanitarij in pisar-

jitvijo Puškarne k Savi Kranj oziroma k skupnosti tozdov KET smo ustanovili 2 tozda — orodjarno ter lovski material in embalažo. V letošnjem letu sta delala pretežno kot proizvodni enoti za zunanji trg. Stremimo za tem, da bi s temi proizvodnimi enotami najprej zadovoljili svoje potrebe (izdelava novih orodij in popravilo starih, izdelava embalaže), preostale delovne kapacitete pa uporabili za proizvodnjo artiklov, ki bi jih prodajali zunanjim ponudnikom. Delavci orodjarne so v letošnjem letu dokazali, da smo sposobni izdelati najzahtevnejša orodja za gumarsko industrijo, torej tudi za našo delovno organizacijo. Vsekakor je prav, da naročila kalupov, ki jih rabimo za proizvodnjo v Savi, najdejo pot najprej v našo orodjarno in šele potem k zunanjim konkurenčnim firmam. Seveda je treba te zahteve predložiti pred izdelavo gospodarskega načrta, da vemo, katere strojne kapacitete je treba rezervirati za potrebe naše DO in katere zasede z naročili tujih firm. Dela vse delavnice pripravlja pripra-

Tone Božič

si razdelili naloge. Ob koncu leta lahko ugotovimo, da so bili dogovori in sklepi ob združitvi Save Kranj z drugimi DO v KET skoraj v celoti realizirani. Ker veliko Savčanov teh rezultatov ne pozna, mi dovolite, da glavne naštejemo.

Glede delavca in njegovega položaja ob združitvi smo uredili naslednje: Delo pripojenega podjetja se je po organizacijski shemi, ki jo je izdelal SIS skupaj s KET, samoupravno organiziralo v skupnosti tozdov KET. Izdelani so bili opisi in sistemizacija DM, razporeditev delavcev na DM in izdane odločbe o razporeditvi. OD po novih odločbah je bil izplačan od 1. 1. 1975. Postavljeni so bili normativi za tozlovski material in embalažo ter za orodjarno, za katero so bila izdelana tudi merila za nagrajevanje delavcev po kvaliteti. Zahteve oddelka za TZV so delno realizirane. Na novo so bile montirane telekomunikacijske naprave.

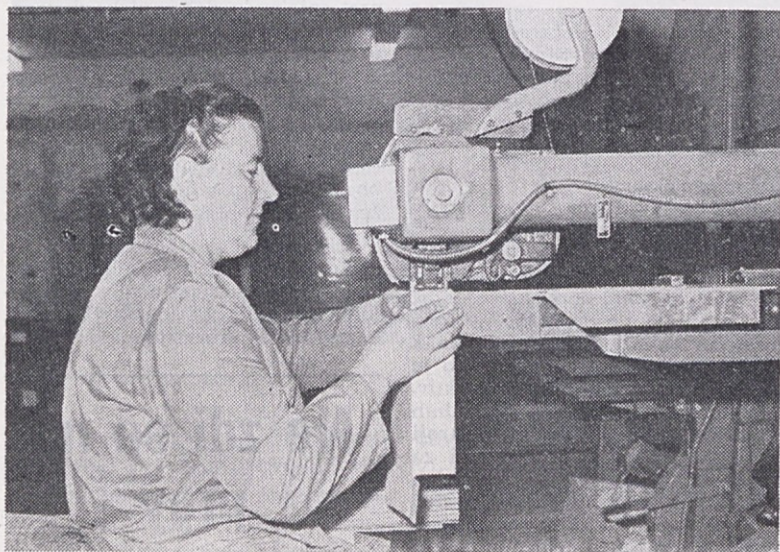
Glede na realizacijo proizvodnega programa lahko ugotovimo, da je eksterna realizacija v KET po poslovnem uspehu za razdobje janu-

ar—november za 30 % višja od planirane, to pa je prav proizvodnja v orodjarni in embalaži. Vemo tudi, da posluje orodjarna v tem letu s pozitivnim ostankom dohodka, medtem ko je bil njen lanskoletni finančni uspeh negativen. Treba je poudariti, da nam samo s skupnimi napori uspeva realizirati pogodbo o dobavi orodij za Sovjetsko zvezo, ki jo je podpisala Puškarne.

Kartonaža izkazuje prav tako pozitiven ostanek dohodka, čeprav je bila konkurenca na tržišču v tem letu veliko močnejša kot v prejšnjih letih. Konkurenčna podjetja so zaradi zmanjšanja naročil embalaže prešla na izdelavo maloserijske proizvodnje na odpoklic v 15 dneh, ki jo je do letos izdelovala v glavnem Puškarne. Ti pozitivni rezultati omenjene proizvodnje so odraz izboljšanja storilnosti dela ter realizacije ciljev, predvidenih z akcijskim programom.

Pri svojem delu smo bili dovolj kritični in smo izvedli, kjer je bilo potrebno, tudi kadrovske spremembe. To velja tako za proizvodne eno-

(Nadaljevanje na 16. strani)

Izdelava kartonaže

niških prostorov. V tozdu vzdrževanje izdelujemo nove stroje in naprave ter montiramo nove stroje za tovarniške potrebe.

Drugo področje je proizvodnja in distribucija vseh energetskih medijev, ki jih tovarna potrebuje pri svoji tehnologiji. To je res zahtevno delo, kajti okvara parnega kotla ali črpališča na Savi in okvara trafostaja lahko povzročijo delni ali celoten zastoj proizvodnje in s tem ogromno materialno škodo. Vzdrževanje teh naprav (razen v primerih večjih okvar) spada tudi v to področje, prav tako projektiranje cevnih in elektroinštalacij.

KET skrbi za prevoz repromateriala, ki ga potrebujemo v proizvodnji, z železniške postaje v Savi na kranjski lokaciji in opravlja transportne usluge (interni transport) za posamezne skupnosti tozdov. Transportna sredstva popravljamo in vzdržujemo v lastni avtomehanični delavnici.

Naslednje področje sta tozda, ki prodajata svoje proizvode v večji meri kupcem izven Save. S pripo-

va dela, nabava in prodaja sta združeni v komercialni službi, računovodstvo za vse tozde pa opravlja računovodska služba.

Neuradno ali poluradno je včasih slišati pripombe, da organizacija dela s priključitvijo Puškarne še ni v celoti izpeljana. Če je to res, povojte, prosim, kateri problemi se pri tem pojavljajo.

Tovariš urednik, ne vem, za katero časovno obdobje veljajo te pripombe.

Res je, da smo se v prvem polletju letošnjega leta veliko domenili in malo napravili. Naši sektorji v Savi so imeli v tem času dosti dela tudi z drugimi pripojenimi organizacijami in tako smo morali na rešitve čakati dalj časa, kot je bilo predvideno. Zaradi tega je bilo v prvi polovici letošnjega leta veliko pripomb, da za integracijo ni dosti storjenega. Savski politični aktiv je bil o tem obveščen. Skical je sestanek vseh odgovornih delavcev za izvedbo integracije, na katerem smo

Izdelava orodij

Tone Božič...

(Nadaljevanje s 15. strani)

te kot tudi za strokovne službe. Ker smo šele s pripojitvijo Puškarne v KET dobili svojo računovodsko službo in komercialno, je bilo treba na teh področjih veliko sodelovati s Savinimi sektorji. Sodelovanje je vpeljano in sektorji so nam vedno, kadar smo zahtevali, veliko pomagali.

Treba bo še marsikaj spreminjati, zamenjati, izpopolniti, saj organizacija ni mrtva stvar, vendar pa je večina delavcev KET mišljenja, da smo glavne cilje integracije dosegli in da se lahko vsak delavec pripone Puškarne šteje za Savčana.

Posamezniki, ki nekonstruktivno kritizirajo ta naš integracijski proces, bi morali najprej pravilno or-

proizvodnji in pa seveda na takojšnje ukrepanje, kadar ti parametri niso v tolerančnih območjih. Za tako delo potrebujemo strokovnjake, ki bodo znali strokovno voditi in kontrolirati delo delavcev v energetiki in ki se bodo lahko takoj samostojno lotili problema, ko se bo pojavil v proizvodnji.

Za vzdrževanje in montažo novih strojev bi potrebovali vsaj občasno več delavcev v vzdrževalnih enotah, vendar nam prostori, ki jih sedaj zasedamo, tega ne dovoljujejo. Za zdaj bi rabili le nekaj delavcev, ki bi posluževali obdelovalne in orodne stroje tudi v II. izmeni.

Prepričan sem, da večina naših delavcev ve za težave, ki so nastale z okvarami kotlov (vzroke okvar bomo posebej opisali v Informatorju). Mislim pa, da vsakega zanima, ali obstaja nevarnost, da bi se taki zastoji pogostejše pojavljali.

40-tonski kotel moramo tako popraviti, da do takih zastojev, kot

za ustavljanje kotla. Zahtevali smo, da nam pojasni, kaj moramo narediti, ko kotel ob sobotah, praznikih in ob kolektivnem dopustu ustavlja in kaj tedaj, ko pride do okvar na kotlu, da ne bi doživeli istih pojavov korozije, kot smo jih v tem letu.

Da bi bil kotel res pravilno poslušan in vzdrževan, smo zahtevali od proizvajalca, da organizira tečaj za vse delavce, ki bodo kotel vodili in posluževali, in sicer za vse 3 izmene. Poudarjam pa, da nam vsa navodila za posluževanje ne bodo koristila, če se jih ne bomo naučili in če ne bomo točno po njih ravnali...

Do zastojev kotla bo po vsej verjetnosti še prišlo, kar zasledimo pri vseh energetskih napravah v svetu, vendar moramo ukreniti vse, da ne bodo pogosti in da ne bo prišlo do okvar, ki bi ogrožale življenje delavcev, ki kotel poslužujejo.

Ker bo popravilo novega kotla trajalo do konca februarja, opozarjam vse direktorje skupnih tozdvov in proizvodnje, da v tem času, ko obratujemo z rezervnimi kotli, katerih kapaciteta v celoti ne zadostuje za normalno proizvodnjo in ogrevanje prostorov, skrajno varčujejo s paro. S tem bomo največ pomagali delavcem KET, ki se v nenormalnih pogojih trudijo, da bi to energetska krizo brez zastojev in izmeta v proizvodnji prebrodili.

Delo delavcev v nekaterih tozdvih KET je neposredno vezano na proizvodnjo. Ali v teh delovnih odnosih prevladujejo medsebojno spoštovanje delovnega reda, discipline, varovanja strojev in naprav?

Večina dela v naših vzdrževalnih tozdvih je neposredno povezana s proizvodnjo. Tovariš urednik, verjetno mislite na popravila strojev ob sobotah, nedeljah, praznikih in ob kolektivnem dopustu. Odnosi med proizvodnim delavcem in vzdrževalcem se iz leta v leto boljšajo, z izjemo nekaterih oddelkov. To je potrdilo delo med letošnjim kolektivnim dopustom. Večina proizvodnih prostorov je bila očiščena in stroji ter njihovo okolje pripravljeni za remontna dela. Delavec se vedno bolj zaveda, da s tem obvaruje stroj pred propadanjem in hkrati pripomore, da stroj med delovnim časom bolj zanesljivo obratuje. Tako bo sebi in kolektivu pomagal do boljših finančnih uspehov.

Pri tem moram poudariti, da so remontna dela na neočiščenih in z vnetljivimi snovmi založenih strojih lahko zelo nevarna, ker pri večini remontov uporabljamo odprt ogenj. Vemo, da je taka malomarnost največkrat vzrok velikih požarov v industriji. Če stroj ni pripravljen, mo-

rajo vzdrževalci sami opraviti pripravljalna dela in jim za vzdrževanje v predvidenem roku primanjkuje časa. Delo je izvedeno površno in obstoja možnost, da se bo stroj med obratovanjem ustavil. Tudi pri vzdrževanju energetskih inštalacij se moramo dogovoriti s proizvodnjo, da le-te v dneh remonta ne bodo uporabljali. Ta dela usklajujemo z vodji vzdrževanja posameznih proizvodnih skupnosti tozdvov na vsakotedenskih delovnih sestankih. Z njimi odlično sodelujemo, čeprav se včasih ne moremo takoj zediniti, kdo za določeno področje vzdrževanja odgovarja in kdo je dolžan opraviti popravilo (tak način pa je že tradicija »šraufencigarjev«).

Precej vaših delavcev dela v praznikih, nedeljah, v prostih sobotah. Ali imajo ti delavci potem proste druge dneve ali jim izplačujete izključno nadure?

Delavcem KET plačujemo tako kot vzdrževalcem v proizvodnih tozdvih za delo v praznikih in nedeljah nadure. Malo delavcev uporabi nadure za proste dneve med tednom. To je bilo v tem letu tudi težko, ker smo imeli veliko nalogov za novo montažo in bi seveda delavce, ki bi zaradi zamenjave ostali med tednom doma, zelo pogrešali.

Pripombe, predlogi, želje...

Ker vem, da so prostori delavnice pretesni in da delajo delavci v nenormalnih pogojih, pripominjam, da je projekt centralnih vzdrževalnih delavnic že v izdelavi in da se proizvodne skupnosti tozdvov strinjajo z gradnjo delavnic, ki je planirana za leto 1977. Predlagam, da do tega časa sami uredimo vse potrebno, da bodo delovni pogoji delavcev v vzdrževanju čim boljši.

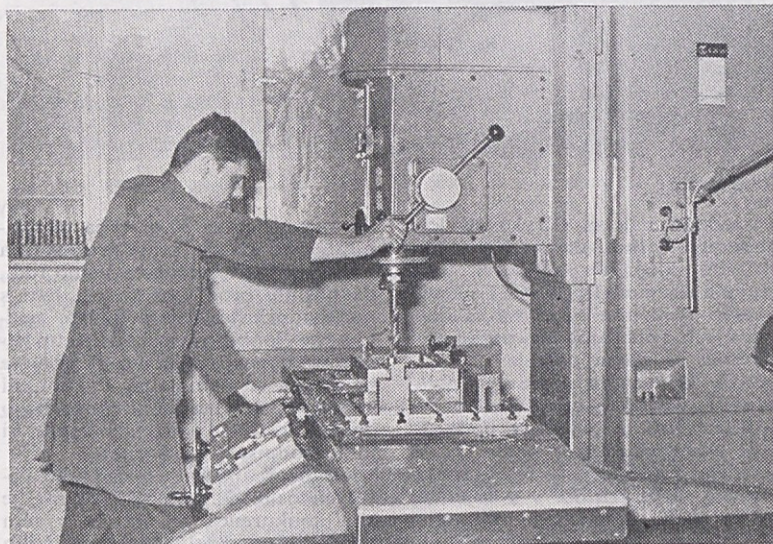
Celotnemu kolektivu Save voščim srečno in veselo novo leto 1976 z željo, da bi ga zaključili vsaj s takimi rezultati, kot smo si jih zadali z gospodarskim načrtom.

Ne zdi se mi prav

Nemalokrat se pripeti, da še zasledimo posmeh, da ne rečem poniževanja, posameznikov ob srečanju s čistilcem mestnih ulic, cestarjem. Res je, da ti pojavi na ulici niso tako očitni, zato pa so toliko bolj v delovni organizaciji. Saj veste, da so že skoraj povsod tudi taka delovna mesta.

Pri nas v Savi jim pravimo dvoriščni delavci. Do tu vse lepo in prav. Na tovarniškem dvorišču se srečujemo vsak dan. Vi hodite po službenih dolžnostih, mi po svojih. Pospravljamo dvorišče. Veliko je tudi takih sodelavcev, ki niso srečni, če se ne spotaknejo ob nas. Če ne drugače, pa kar zafrkljivo: »O, kako ti je čudovito, ne tpiš, delaš tako ali tako nič, pa kar naprej si na svežem zraku.«

(Nadaljevanje na 17. strani)

V KET izdelujejo orodje za SZ

ganizirati delo, na svojem področju odpraviti napake in tudi predlagati, kako izboljšati stanje priključitve.

Ali imate v KET dovolj delavcev oz. kakšnih delavcev vam manjka?

Vsekakor je treba spoštovati dogovor o zaposlovanju delavcev in o stopnji zaposlovanja v letu 1976, vendar mislim, da je treba kadrovanje v energetiki obravnavati kot poseben primer. V energetiki je treba nekaj ukreniti, da bo obratovanje energetskih naprav res zanesljivo in kvalitetno. Tu ne mislim na proizvodnjo energije, mislim tudi na ves energetski razvod, na spremljanje parametrov energetskih medijev v

so bili v preteklem obdobju, ne bo več prišlo. Tako zahtevo smo posredovali tudi proizvajalcu tega kotla Wagner Biroju. Da bi ugotovili vzroke okvar, ki so na koncu povzročile veliko eksplozijo kotla, smo k sodelovanju povabili poleg Wagner Biroja tudi sodelavce fakultete za strojništvo univerze v Ljubljani in metalurškega inštituta iz Ljubljane. (Vzroke okvar bo energetika posebej opisala v Informatorju). Ker bo kotel po obnovi oziroma zamenjavi vseh poškodovanih cevi v takem stanju, kot je bil pred pričetkom obratovanja, smo od proizvajalca zahtevali, da nam posreduje izpopolnjena navodila za zagon, za obratovanje in

Jubilantje POS so proslavljali na Beli

(Nadaljevanje s 16. strani)

Zgodi se, da so še bolj nesramni. Nikogar ne mislim imenovati, se bodo že spoznali, ko bodo prebrali te vrstice. Pred kratkim mi je »dober« sodelavec dejal: »No, namestnik leteče metle oziroma smetiščnice, koliko šol pa je potrebno za metlo in to kupčkanje smeti. Poglej mene, kako se vozim po dvorišču in po oddelkih.« »Veš, prijatelj, vsako delo je svoje časti vredno, če ti ceniš svoje, jaz svojega nič manj!« Kar pomislimo, koliko časa bi se ta prijatelj še lahko vozil, če ne bi bilo nas, ki skrbimo tudi zato, da so vse poti prevozne.

Toliko o tem »spotikanju«. O svojem delu pa vam lahko povem, da mi delovni čas mine zelo hitro. Zjutraj zložimo palete, ki so do 14. ure že petkrat »prostovoljno« razme-

ob 13. uri je tudi z iztisom konec in v miru si lahko prižgem cigareto. Prilegel bi se mi tudi »kufe«, a kaj, ko za to ni časa.

Hočeš nočeš, še enkrat se moram povrniti na začetek. Dostikrat se zgodi, da nam očitajo, da ne delamo dosti in da velikokrat zaspimo. Strinjali se boste, da mora človek včasih tudi malo počiti, zato se mi ne zdi prav, da prav nas dvoriščne delavce kar naprej zbadajo.

In ko sedaj, v zimskih dneh vstopate v ogrevane prostore, pomislite malo tudi na nas. Prepuščeni smo vsem vremenskim spremembam in nemalokrat nam je hladno. Res je, da imamo plašče in da smo včasih podobni Eskimom, a ogreje nas šele delo.

Na koncu zapisa samo še to: Vem, da se bomo še sre-

sestavljene zmesi s pomočjo te opreme isto, kot prihraniti velike vsote denarja pa tudi žulje in znoj delovnega človeka. Koliko izgubljenih delovnih ur, če bo šla slaba zmes v nadaljnjo predelavo! Koliko milijonov bo treba odšteti za reklamacije! Ali pa naslednji primer: Radialna pnevmatika je bila uvedena pri nas ob velikem angažiranju strokovnjakov. Pa vendar so le-ti uporabljali za razvijanje zmesi in tehnologije zelo skromno in zastarelo laboratorijsko opremo. Ta oprema pa še danes služi, čeprav so jo potrebe naših razširjenih obratov in novih tozdov že prerasle.

Upam trditi, da se naš delovni človek zaveda, da stro-

kovnjaki ne predlagajo nabave take in podobne opreme zato, da bi izživiljali svojo raziskovalno žilico, temveč da bo potrebno delo pri uvajanju novih zmesi in tehnologij hitrejše, kvalitetnejše in tudi cenejše.

Pa četudi se najde med nami kak takšen »strokovnjak« iz satire našega tovariša urednika, sem prepričan, da bo ravnanje »predsednika in članov komisije« drugačno, in da se bo »glasovanje« izteklo tako, da bo v prid delovnemu človeku. »Komisije« so naši samoupravni organi, sestavljeni iz naših delovnih ljudi, za katere smo prepričani, da bodo zrelo ločili zrno od plevla.

Jurij Šoba

Ocena: zadostno!

Pred seboj imam zapisnik seje sveta samoupravne delavske kontrole OSS. Hotel sem napisati informacijo o njihovem delu, o delu delavske kontrole. Berem enkrat, dvakrat...

Ob branju dobi človek neprijeten vtis, da bi morala biti delavska kontrola nekakšen »šef« posameznim delavcem.

Citiram primer: Člani sveta (samoupravne delavske kontrole) so bili zadolženi, da v svojih sektorjih preverijo pravilnost izvajanja predpisa o izdaji zaščitnih sredstev. O izvršitvi je bilo podano naslednje poročilo:

— V KSS in SKZ postopajo delavci v skladu z določili pravilnika o izdaji zaščitnih sredstev in vodijo o izdaji le-teh točno evidenco, iz katere je razvidno, kakšna zaščitna sredstva so bila izdana in komu.

— V RTI nimajo ustrezne evidence o izdanih zaščitnih sredstvih; v tem sektorju so nekateri delavci — v laboratoriju — dobili zaščitna sredstva, ki jim po pravilniku ne pripadajo.

— V MS vodijo točno evidenco o izdanih zaščitnih sredstvih, pri izdaji le-teh upoštevajo določila pravilnika. Enako je tudi v NS, kjer

vodijo evidenco o tem v skladišču. — TS glede izdaje zaščitnih sredstev nima zadovoljive evidence.

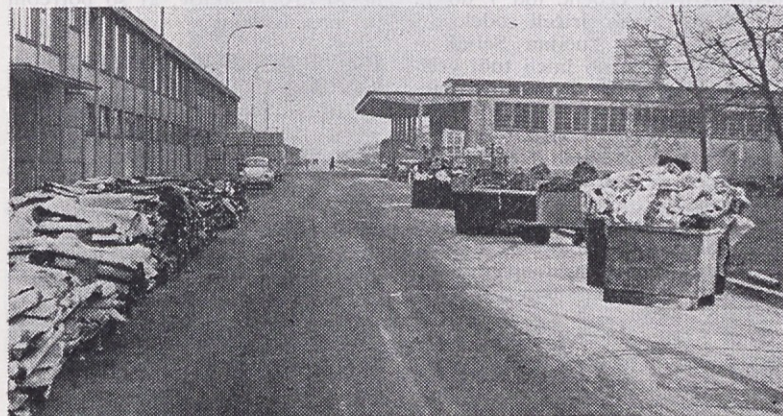
V zvezi z navedenim je bil sprejet 1. sklep: V vsakem sektorju mora biti vodena točna evidenco o dodeljenih zaščitnih sredstvih, pri tem pa je potrebno upoštevati določila pravilnika o dodeljevanju zaščitnih sredstev.

Pripomba: Od šestih sektorjev imajo v štirih dobro evidenco o zaščitnih sredstvih, v dveh pa ne.

Res je, da smo doslej v enem najbolj dinamičnih obdobjih pisanja, razpravljanja in sprejemanja sporazumov, predpisov, pravilnikov... Pa vseeno se mi zdi malo čudno, kar berem:

Tov. Kusova je navzoče seznanila z dejstvom, da npr. o sprejemanju novih kriterijev za določanje analitskih ocen delavske restavracije ni bila obveščena, ampak so bili delavci delavske restavracije seznanjeni šele z zapisnikom, iz katerega je bilo razvidno, da so bili sprejeti novi kriteriji.

2. sklep: Ugotovljeno je bilo, da postopek o sprejemanju analitskih ocen precizneje določa pravilnik o delitvi OD, zato naj KSS do naslednje seje sveta samoupravne delavske kontrole (Nadaljevanje na 22. strani)

Ko bi bilo vedno tako

tane. Potem pospravljamo dvorišče. Po izdatni malici pa natovarjamo iztis, odpadno gumo, za katero lahko trdim, da jo je kar preveč. Približno

čevali na dvorišču, jaz z metlo, vi po svojih opravkih, vendar naj bodo v bodoče naša srečanja tovariška, lepo prosim!

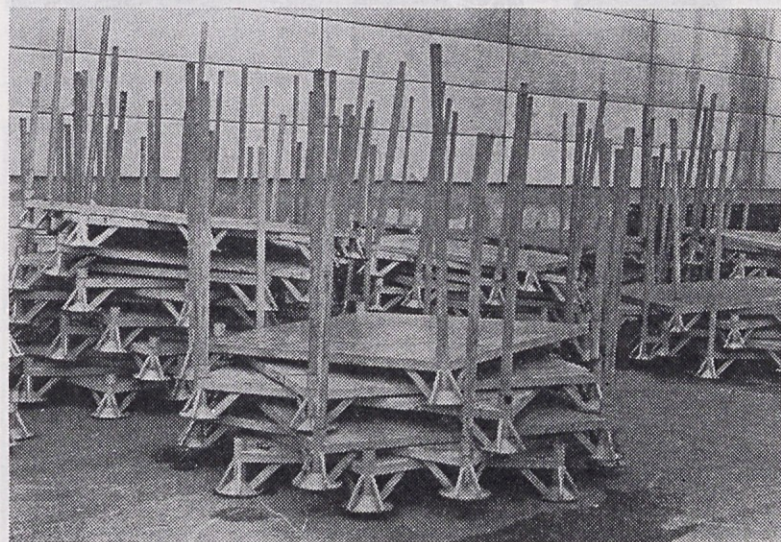
Emil Pušar

Kritično – polemično

Ob članku »Strokovnjak«, ki ga je objavil naš spoštovani tovariš urednik, se je prav gotovo zamislil marsikdo v tovarni in se vprašal: Ali ni satirična zgodba nastala iz razmišljanja in opazovanja dogajanj v naši stvarnosti, morda celo v našem kolektivu? Mar bi v naši sredini našli vsaj rahlo tako obravane »strokovnjake«, predsednike in člane komisij, ki odločajo o nabavi »prepotrebne drage in uvožene opreme«?

Gotovo je marsikateri naš delovni človek menil: »Poglej no, morda pa tiči tukaj zrno resnice. Kaj pa sploh imamo od teh strokovnjakov?« Vendar pa je taka ugotovitev le

nekoliko površna in so razmišljanja tovariša urednika morda le premalo objektivna. Saj je star Savčan in bo moral priznati, da so prav strokovnjaki mnogo prispevali k razvoju naše tovarne, ki daje kruh tiščem delovnih ljudi. Na straneh našega glasila so že bili članki, ki so obravnavali ta ali oni strokovni oddelek in fotografije, ki so prikazovale »drago uvoženo opremo«. Ali se tedaj tovariš urednik ni zamislil, koliko truda je stalo tudi strokovnjake (in umski napor ni nič manjši od fizičnega), da so npr. z uporabo take opreme omogočili moderno kontrolo zmesi? Vsak delavec bo razumel, da pomeni izločiti slabo

Paleta »po seji delavske kontrole«

Letni obračun

Kolesarji — uspešno naprej

V soboto, 13. decembra, so se zbrali člani kolesarskega kluba Sava in prijatelji te naporne športne panoge na redni letni skupščini.

Odveč bi bilo pisati o potokih znoja, ki so ga prelili, o tisočih prevoženih kilometrih, o zaslugah tega ali onega tekmovalca najuspešnejšega kluba v naši domovini, ki s ponosom nosi in zastopa ime naše delovne organizacije.

nihče ne izdeluje, uvoza pa ni, edino Valant iz Lesc dela kvalitetne okvirje za kolesa in bi s tem izdelovanjem morali nadaljevati.

Več pomena bo potrebno dati množičnosti z ustanavljanjem kolesarski sekcij po šolah in v delovnih organizacijah. S tem bo lažje ustvariti kvalitetno zaledje.

Poudariti je treba tudi pomen kolesa kot prevoznega sredstva v

Po razrešitvi starega upravnega odbora je skupščina soglasno potrdila novega, katerega predsednik je ponovno Filip Majcen.

Ob zaključku je klub v znak zahvale podaril predstavniku naše delovne organizacije tov. Vidmarju pokal, ki ga je osvojila članska ekipa na državnem prvenstvu za prvo

mesto, priznanja pa so prejeli tudi najboljši tekmovalci v letošnjem letu.

Upamo, da bo sezona, ki je pred nami, vsaj tako uspešna, kot letošnja in želimo, da bi naši tekmovalci ostali znani ne le po svojih uspehih, ampak tudi po nesebičnosti in tovarištvu.

Taborniki o svojem delu

Minilo je leto dni od zadnje skupščine taborniškega odreda Albina Drolca. Prav je, da se ozremo na prehojeno pot, ki je bila precej naporna in delovna. A zmogli smo jo vendarle ob neumornem entuzijazmu članov odredov in razumevanju delovnega kolektiva Sava Kranj za naše delo, težave in probleme.

Do leta 1962 je v Savi delovala taborniška četa Sivi jastrebi, ki pa se je tedaj preimenovala v četo Albina Drolca. Do leta 1972 je delovala izključno v taborniškem okviru in v svoje delo vključevala precejšnje število mladih, predvsem delavsko mladino. Istega leta se je odprla navzven, ker se je vključila v republiško tekmovanje za značko Živka Lovšeta. Tako smo formirali vođe medvedkov in čebelic (od 7 do 12 let). Tesneje smo pričeli sodelovati z osnovno šolo Lucijan Seljak v Stražišču, kjer smo imeli tudi večino podmladka. V tem poročilu moramo dati priznanje vodstvu šole, ki je imel vseskozi veliko razumevanje za naše delo in težave. Bilo nam je ob vsaki priliki v pomoč.

Po posvetu republiškega vodstva ZTS v mesecu avgustu v Bohinju, je bil dan poseben poudarek množičnosti organizacije, pridobivanju novih članov in seveda s tem tudi vzgoji novih kadrov.

Tudi SZDL Slovenije je s posebnim dopisom priporočila osnovnim šolam, naj organizirajo taborniške »krožke«, mentorje pa naj izberejo iz učiteljskega zbora.

Po letošnjem uspešnem letnem taboru v Fažani, za katerega lahko rečemo, da je dobro uspel, smo formirali dve novi četi (poleg čete Sivi jastrebi na OS Lucijan Seljak), in sicer: četo Gorski šum na OS v Žabnici in Krvavško četo na OS v Cerkljah.

Poudariti moramo, da smo naleteli na izredno razumevanje vodstva šol pri ustanavljanju čet. Let-a se zavedajo, da je naše delo z mladimi vzgojno in družbeno koristno.

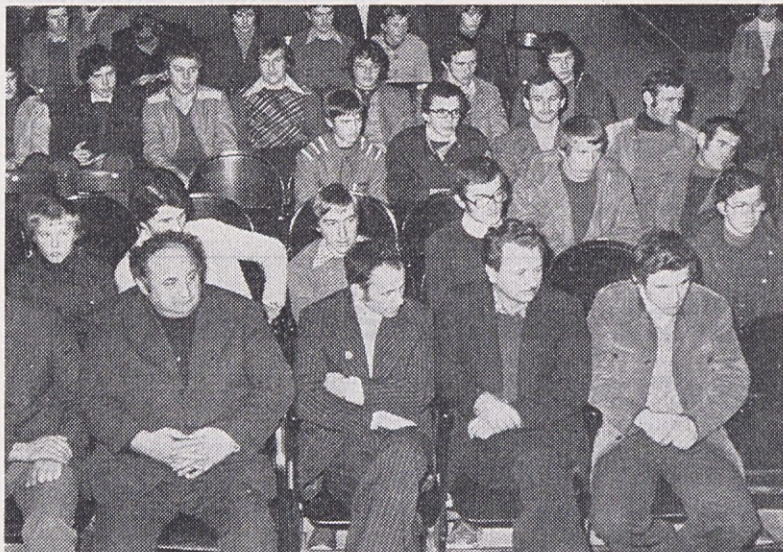
Odred Albina Drolca se je v enem letu povečal od 100 na 180 članov, kar štejeemo za velik uspeh. Ta uspeh pa pripisujemo predvsem letnemu taborjenju, ki se ga je udeležilo tudi precejšnje število članov našega kolektiva. O taborjenju so se vsi pohvalno izrazili in obljubili, da bodo še prišli v Fažano.

Na redni letni skupščini, ki je bila 22. novembra 1975 v prostorih TVD Partizan, smo ugotovili velik napredek tako v kvaliteti kot v kvantiteti našega dela, pri organizaciji in pri vzgoji kadrov. Zavedamo pa se, da z doseženimi uspehi ne smemo in ne moremo biti zadovoljni. Zato bomo v bodoče vlagali več naporov in sredstev v aktivno vzgojo novih in sedanjih kadrov, posebno skrb pa bomo posvetili pridobivanju novih članov, predvsem iz vrst delavske mladine.

Osnovni namen taborništva je ohranjanje tradicij naše slavne narodnoosvobodilne borbe, ozgoja članov v duhu jugoslovanskega socializ-

ma in samoupravljanja, ki že dobiva posnemalce v svetu. Izredno pomembna vloga taborništva pri oblikovanju otrokove osebnosti, pri krepitvi njegovih duševnih in fizičnih sposobnosti. Otroci se ob skupinskem delu navzamejo delovnih navad, življenja v skupini, solidarnosti in zavestnega izpolnjevanja dolžnosti ter kolektivnega duha.

Na letni skupščini je bilo izvoljeno tudi novo vodstvo odreda: starešina Daniel Milec, načelnik Darko Jenko, blagajnik Vule Cicmil, gospodar Štefan Svete, načelnik čet Marjan Markun in Tone Vambergar ter vodniki. Sprejeli smo tudi nova pravila, ki so sestavljena na osnovi nove ustave in zakona o društvih, delovni program za leto 1976 in še nekaj drugih aktov, ki so potrebni pri našem delu.

Z občnega zbora KK Sava

V zelo izčrpnem poročilu dela kluba v letošnjem letu, ki ga je podal predsednik tovariš Majcen, ni bilo govora le o doslej največjih uspehih. Kritično je omenil tudi težave, s katerimi se je klub, predvsem upravni odbor, srečeval med svojim delom in o napakah, ki jih bo treba v prihodnje odpraviti.

V razpravi na poročila se je po uvodnih pozdravih gostov, med katerimi velja omeniti predsednika, podpredsednika in sekretarja KZS, predstavnike centralnega društva, sekcije in DPO našega podjetja, razvil živahen pogovor o mestu, ki ga ima kolesarski šport pri nas in o težavah, s katerimi se srečuje.

Govorniki so opozorili na težave, ki se pojavljajo pri nakupu kolesarskih rekvizitov, saj jih pri nas

vojnem času. O tem bi morali malce resneje misliti tudi odbori SLO. V Kranju je na stadionu v Stražišču opuščena speedway steza, katero bi se dalo preurediti v kolesarsko. Lahko si mislimo, kakšnega pomena bi bilo to za napredek kolesarstva v Jugoslaviji, ker takega objekta še ni.

Velika težava delovanja kluba je v tem, da nima pravih prostorov za svoje delovanje — delavnice in pisarne — in se vse delo odvija v garaži trenerja kluba.

V prihodnjem letu bo klub še tesneje sodeloval z našo delovno organizacijo, ki mu je do sedaj izdatno pomagala, predstavniki DPO pa so pomoč obljubili tudi v prihodnje.

Bojan Ropret je izročil priznanje za uspešno sodelovanje vsem Savčanom

Pod Storžičem

V programu smo obdelali dejavnost po posameznih mesecih. Naj naštejem le nekaj poglobljenih akcij in tekmovanj:

- tekmovanje za značko Živka Lovšeta,
- akcija »Obvarujmo naše okolje — naravo«,
- pohodi na Stol, Triglav, Storžič, ob žici okupirane Ljubljane, v Dražgoše itd.
- občinska in republiška tekmovanja — mnogoboji za vse starostne kategorije,
- letni tabor v Fažani,
- propagandni tabor, kadrovski tabor itd.

Iz navedenega programa je razvidno, da so skoraj vsi elementi (vzgoja, tekmovanja, pohodi, taborjenja) v največji meri namenjeni enemu izmed temeljnih ciljev našega obstoja in dela — splošnemu ljudskemu odporu.

Na kratko sem poskušal orisati naše delo, načrte in probleme. Članek končujem z upanjem, da se bo vsak od vas odločil in postal naš član — tabornik — gozdovnik.

Z naravo k novemu človeku!

S poti po Franciji

(Nadaljevanje)

V nedeljo, 5. oktobra ob pol dveh popoldan.

V tej ogromni dvorani je povsem drugače, polno obiskovalcev, nastop se je pričel natančno ob napovedani uri.

Na programu so bili najprej prekmurski plesi, Stane je pel solo in sicer Moja kosa je križavna in En hribček bom kupil... Na klavirski harmoniki ga je spremljal Brane.

Rezijski plesi so že prejšnji dan navdušili, danes pa še posebej. Barvitost narodnih noš, izredna melodičnost pesmi. Vrisk med petjem je skoraj pretresljiv.

Primož je bil tega dne že povsem sproščen in ko so mu

ne bodo pozabili. Finale pa je »sploh« potegnil dvorano za seboj.

Na odru so se zvrstili še tamburaši, solist Stane, pa spet folkloristi. Tako o nastopajočih kot gledalcih — poslušalci vse najboljše s tega nastopa.

Po nastopu smo se srečali z rojakinjo iz Prekmurja, v Franciji pa živi že nad štirideset let. Z njo sta bila tudi mož in hčerka, ki pa nista znala slovensko. Nad nastopom je bila navdušena, prav tako oba njena. Ob koncu pogovora so obljubili, da bodo ob prihodnjem obisku v Jugoslaviji obiskali tudi Andreja.

Generalni direktor je nato

šop rož ter zapeli pesem Počiva jezero v tihoti. Ob sedmih smo prispeli v Caen — večerjali in takoj nato ogledali dvorano. Čudovito: vse stene in pod olboženo s tapisonom, stoli oblečeni z rahlo rumenim usnjem.

Nastop se je pričel ob napovedani uri. Gledalci so bili navdušeni. Toliko, da smo morali zadnjo točko na odru ponoviti.

Po nastopu so nas gostitelji povabili na zakusko, domov pa smo se vrnili ob pol dveh ponoči.

Zaključili smo sedmi dan potepanja. Dekleta in fantje so že nekoliko utrujeni. Dnevno se prevozimo po dvesto, tristo kilometrov. Ponekod so slabi pogoji za priprave na nastop. Hladno je že, plesalke in plesalci se razgreti preoblajo. Prizadevna Helenca pomaga, zdravi in je sploh vedno tam, kjer jo potrebujejo.

Fente Bernard, 8. oktobra.

Ob pol treh smo prišli. Sprejela in pozdravila nas je ženska, čudovita ženska, sproščena, dinamična in energična organizatorica. V precej stari dvorani sta bila dva nastopa: popoldne za približno 200 otrok — šolarjev in zvečer za vasčane. Po prvem nastopu zakuska. V bloku, ki me je spremljal vso pot, imam zapisano: Bilo je čudovito, divje, sproščeno, prijateljsko. Na plakat, ki je vabil na naš nastop, so se mi podpisali vsi naši gostitelji. Skratka, od vseh sprejemov in nastopov je meni opisani ostal v najlepšem spominu.

Pri gostovanju smo doživeli tudi prijetno presenečenje. Med pripravami smo zaslišali v dvorani našo govorico in kmalu se je pri nas oglasil Jugoslovan. Povedal je, da je tod blizu manjša tovarna. V njej dela veliko Jugoslovanov, in da jih je v dvorani gotovo petdeset. Nadvse so bili veseli naše.

Anka Konjar

ga nastopa, zato so nas za naslednji dan povabili k njim. Povabilo smo sprejeli in si naslednje dopoldne ogledali tovarno, pomalicali (in to krepko!). Pogovor je tekkel o tem in onem, mi smo spraševali njih, oni nas.

Od tu smo odpotovali v Pariz. Časa je bilo malo, zato smo si »privoščili« samo Eiflov stolp, z njegovih ploščadi pa ogledali Pariz. Če bi v vseh treh opisih pisal samo o tem, ne bi bilo vse povedano. Zato je bolje, da sploh ne začnem. Naredili smo tudi nekaj avtobusnih krogov po pariških ulicah in si celo na hitro ogledali slovito cerkev San Sacre.

Pot pod kolesa in v Vichy. Prispemo zvečer, se pospravimo v silno prijetne sobice po dva. Zadnji nastop v Franciji.

Tu, kjer smo, je kompleks stavb. V njih športne dvorane, učilnice, kavarne, kino in gledališka dvorana. Okrog in okrog pa sama športna igrišča. Tudi v Beogradu nisem nikoli videl kaj takega.

V atriju je precej plakatov, ki vabijo na naš nastop, dvorana s cca 600 sedeži je do polovice polna. Obiskovalci na naši prireditvi so menda ljudje z vseh vetrov: čnci, alžirski Francozi. Program se je pričel z desetminutno zamudo, tako da so nastopajoče vabili s ploskanjem.

Posamezne točke so gledalci različno sprejemali. Kljub aplavzu je bilo čutiti določeno hladnost. A kakorkoli, vsi do zadnjega od naših so zares potrudili in dali od sebe kar so zmogli.

Kmalu smo šli spat, kajti drugo jutro je bilo treba na pot. Domov. Nazaj smo se vozili (neprekinjeno) en dan in eno noč. Zjutraj okoli osmih smo prispeli na mejni prehod, proti poldnevu smo bili že pri Jeleni.

Vem, da je predvsem tale opis precej »bežeč«. Ne morem drugače, ali pa bi podlistek izhajal tja do maja.

Zahvaljujem se vam, da ste tole prebrali, zahvaljujem se organizatorjem, da ste me vzeli s seboj. Zahvaljujem pa se vsem članom folklorne skupine za vse lepo, ki sem ga doživljal in doživel z vami.

P. s.:

S svojo spontanostjo ste, prijatelji Slovenci, osvojili francosko občinstvo. Naša največja želja je, da se kmalu spet vrnete...

Naslov članka v francoskem časopisu LA MONTAGNE

Posnetek za spomin

gledalci v dvorani po prvi skladbi zaploskali, je raztegnil svoj meh do konca.

Gorenjski narodni plesi, meni že kar preveč znani, pa so bili za gledalce v dvorani prava poslastica. Dinamika plesov, hitrih sprememb situacije, plesi, ki imajo v sebi nedvoumne elemente narodnih iger, so navdušili še pa še. V drugem delu so pričeli z Baranjo. Pri tem jim je ponagajalo ozvočenje, ki pravzaprav vseskozi ni bilo najbolje.

V tem zapisu sem skoraj izpustil naše tamburaše, ki so prispevali precej k zanimivosti naših nastopov. Da so dobro uigrani sploh ni potrebno poudarjati. Morda so bile nekatere njihove točke predolge.

Ljubitelji folklornih plesov Glamoč dobro poznajo, Francozi pa tega plesa gotovo dolgo

po ozvočenju, ki je bilo postavljeno na vsem sejmišču, izjavil, da se je folklorni nastop odlično vključil v festival. O folklori pa, da je zelo dobra.

V ponedeljek je bil nastop v Fleursu, v dvorani Viking, ob devetih zvečer. Gledalcev je bilo približno 250, očitno pa je bilo, da reklame skoraj ni bilo. Le lepaki na vratih, da bo namesto kino predstave folklorni nastop.

Na vseh nastopih po Franciji je bil program v glavnem je delal Andrej po potrebi (glede odra, dvorane, ozvočenja ipd.). Gledalci in poslušalci so bili tudi v tem mestu zadovoljni.

V torek, 7. oktobra, smo ob pol dveh popoldne odpotovali proti Caenu. Vmes smo se ustavili na mednarodnem pokopališču, položili na grobino

Karel Grabeljšek

Balada o starem Korenu in njegovem sinu

(Nadaljevanje)

Drugi dan mu je pregledal rane: bile so popolnoma gnojne, da se je gnoj kar pocedil, ko je odstranil obvezo. Korena je zaskrbelo. Zmajal je z glavo in godrnjal: »Ni dobro, da je toliko gnoja. Ne vem, kako se bo celilo brez zdravnika.«

»Koliko ran se zdaj zaceli brez zdravnika,« se je nasmehnil sin. »V partizanih sprva sploh niso imeli zdravnikov. Zdaj je boljše, so zdravniki in tudi bolnišnice. Globoko v gozdu so skrite, da nihče ne pozna poti do njih, ki ne ve zanje. Toda prej! Ranjence smo nosili s sabo po tri, štiri dni, da so nam bile rame vse žuljave. Nosili smo jih na nosilih, ki smo jih napravili iz vej in šotorskih kril. Včasih smo jih nosili preko najgrših skal. Koliko bolečin jim je to povzročalo, se ne da povedati. Potem so ležali pod kolibami, ki smo jih napravili iz lubja in vej. Ob dežju je zamakalo, sneg je našalo noter in mrzel veter je ranjence mnogokrat prepihal do kosti. Zdravnika ni bilo in marsikdaj jim tudi jesti nismo imeli kaj dati. Pa je kljub težkim ranam le malo-kdo umrl. Čez nekaj mesecev so se že zopet bojevali z nami.« Pri zadnjih besedah se je nasmehnil, kot bi hotel reči: »Tudi jaz bom čez nekaj mesecev spet v gozdu.«

Stari pa ga ni več poslušal, temveč je premišljeval o partizanskih zdravnikih in bolnišnicah.

»Ti,« je dejal, »morda ni bilo prav, da sem te odpeljal domov. Če bi ostal v gozdu, bi prišli pote partizani in te odnesli v bolnišnico.«

»Saj ni nihče vedel zame. Vsi mislijo, da so me Nemci ubili.«

»Da, nihče ni vedel,« je moral priznati tudi Koren. »Zdaj prav tako nihče ne ve, da si pri meni. Toda partizani bi morali vedeti, da te odneso k zdravniku. V gozd pojdem in jih poiščem.«

»Ne,« je odvrnil Ivan. »V tem gozdu jih ne boste dobili, ker jih ni. Zadržijo smo šli samo skozi.« Zamislil se je, potem pa je rekel: Toda v trgu so naši ljudje. Skoraj v vsakem kraju imamo svoje ljudi. Ti bi znali poiskati zvezo s partizani.«

»Kateri pa so ti?«

Tega Ivan ni vedel in Koren mu niti sklepati ni mogel pomagati. Preveč se je zapiral vase, da bi vedel, kaj se dogaja v trgu. Na koga naj se obrne, da bo zadel na pravega? In če se nameri na napačnega?

»Ne morete in ne smete poizvedovati,« je dejal Ivan. »Danes je tako, da ena sama beseda, izgovorjena na nepravem mestu, prinese smrt. Bo že boljše. Sam sem že rekel: kolikor ran se danes ozdravi brez

zdravnika! Partizani smo posebne sorte ljudje in sami sebi najboljši zdravniki,« se je nasmehnil.

Toda Ivanu se ni hotelo zboljšati. Stari mu je dal na rane mažo, ki jo je sam naredil in s katero je dolejšal zacelil vsako rano. Toda Ivanove so se kljub maži vse bolj gnojile in od njih je udarjal zoprn smrad.

Po tednu dni je dejal Koren: »Nič ne pomaga, treba bo poklicati zdravnika.«

»Kje ga boste iskali?« je zastokal Ivan. V glavi mu je strašno razbijalo in od slabosti, ki ga je obhajala, je bil ves poten.

»Mislim, da bi stopil k našemu trškemu zdravniku.«

Ivan je nekaj časa premišljeval, potem pa je vprašal: »Mislite, da ne drži z Nemci in z belimi?«

Koren je moral priznati: »Zdi se mi, da drži.«

Tedaj se je Ivan vzpel pokonci in krčevito prijel očeta za roko: »Nikamor ne boste hodili. Rajši zgijem pri živem telesu, kakor da pridem v roke njim, ki bi mi še mrtve mu ne dali miru in bi onečastili moje truplo.«

Zvečer se mu je začelo blesti, naslednji dan je zgubil zavest.

»Zdaj bo res umrl,« je ključalo Korenu v srcu. Bilo mu je težko, kakor še nikoli. Ivan je dihal sunkoma in pri vsakem vdihu je Korena stisnilo pri srcu. Ni si znal pomagati. Bil je popolnoma brez moči in ves zmešan.

»Umril bo, zares bo umrl,« je ponavljal tjavendan, v podzvesti pa mu je še vedno vrtala misel: »Treba bo poklicati zdravnika, kljub vsemu ga bo treba poklicati.«

»Grem,« je nenačoma planil pokonci, »moram iti«. Toda takrat je Ivan zastokal in zdelo se mu je, da spet sliši njegove besede: »Rajši zgijem pri živem telesu, kakor da jim pridem v roke...« In zopet je sedel nazaj na stol in ni vedel, kaj bi.

Počasi, prav počasi pa mu je sedalo v možgane nekaj novega, kakor bi se poigral s svojimi mislimi. Tako se je igral v prejšnjih časih, kadar mu je bilo zaradi samote in zapuščeni dolčas: »Prodal bi hišo in zemljo in ko bi Ivan prišel in vprašal, zakaj ste prodali grunt, bi ga vprašal: »Zakaj si pa odšel in se nisi briga za zemljo?« Koren je vedel, da nikoli ne bi mogel prodati grunta. Le če bi ga kdo dobil, ko mu je bilo najtežje, bi morda prodal, potem pa bi se obesil. Sicer se je pa s tem samo v mislih igral. In tako nekako se je igral tudi sedaj.

Poklical bi zdravnika. In ko bi mu pregledal in prevezal rane, bi ga ubil...«

Trenutno je obstal z mislijo. Potem pa jo je razpletal dalje. »Pištolo, ki jo je prinesel Ivan s seboj, bi imel v žepu in ko bi šel zdravnik proti vratom, bi sprožil, potem bi ga pa zakopal spodaj v luknji. Nihče ne bi za to izvedel...« »Ne, ne bi ga smel s pištolo,« se je nenačoma domislil. Strel bi slišali sosedje. Treba bi ga bilo drugače. Morda s sekuro. Za omaro bi jo postavil in ko bi plezal zdravnik iz luknje, bi ga udaril po glavi...«

Spet so mu misli zastale in dolgo je strmел predse, kakor brez življenja. Potem se mu je izvil iz prsi globok vzdih: (Se nadaljuje)

OB DNEVU

REPUBLIKE

Osrednja proslava 29. novembra je bila tudi letos v kinu Center. Polni dvorani obiskovalcev so pripravili pester program recitatorji, Akademski pevski zbor ter folklorna skupina Sava.

Po proslavi je bil na sporedu film za Savčane. Čeprav so bile karte vse pobrane, pa je bilo v dvorani samo pol zasedenih stolov.

JUBILANTI

V prvi polovici decembra so se kmence svečanosti, ki so jih proslavljali naši sodelavci v Savi deset in dvajset let. Vseh je bilo okoli šesto. V uredništvu smo dogodke sicer spremljali, pa vendar je nemogoče, da bi povzeli dogajanja na vseh proslavah. Zato smo v redakcijo povabili štiri izmed njih, in sicer Franca Flandra, Cveto Česen, Angelo Rozman in Mirka Klemenca. Iz razgovora z njimi smo pripravili naslednji zapis, ki bo prav gotovo zanimiv za vse naše delavce.

Kakšni so vaši vtisi glede na čas, ki ste ga preživeli v delovni organizaciji?

Ko sem prišel v Savo, je bila leta majhna, zato si nikoli ne bi mogel predstavljati, da se bo v kratkem času tako razvila. Tovarna je danes pravi gigant in smo nanjo res lahko ponosni.

Najprej sem delala v obratu II pri avtozračnicah, potem v obratu I...

Delam vseskozi v obratu IV (Standard). Sedaj delam pri tesnilih. Tudi meni se zdi ogromna razlika med staro in današnjo tovarno.

V tovarni sem zaposlen že 22 let, od 1953. leta. Ta čas pomeni velik skok, za katerega bi bilo v normalnih razmerah potrebno veliko več, kot samo 22 let. Čeprav sedanje razmere še vedno niso idealne, so vendar 200 % boljše od prejšnjih. Po

goji so toliko spremenjeni, da si nekdo, ki se je npr. zaposlil šele pred enim letom, tega niti predstavljati ne more. Naredili smo velik korak v vseh smereh, le v nekem vmesnem obdobju smo premalo naredili za družbeni standard.

Franc Flander

Kako ste proslavili vaš jubilej? Šeststo vas je bilo, zato verjetno ni bila možna bolj domača, intimnejša slovesnost. Radi bi slišali vaše mnenje o tem jubileju.

(Nadaljevanje na 21. strani)

(Nadaljevanje z 20. strani)

Vsi smo zadovoljni. Proslava je bila sicer v skromnem ambientu. Malo več pozornosti bi lahko posvetili ljudem, ki so s svojim delom veliko prispevali k razvoju tovarne. Včasih pomeni pozornost več kot

Cvetka Česen

denar, ki ga dobiš v kuverti. Tem ljudem je treba dati priznanje, saj jim ni samo do tega, da bi čimveč zaslužili, ampak tudi živijo s Savo in jim je drugi dom.

Ali nam lahko poveste vaš najbolj vesel ali najbolj žalosten dogodek oziroma trenutek, odkar ste v Savi?

Zame je bil najbolj žalosten dogodek požar v valjarni 1973. leta. Veselih trenutkov je bilo več: ob sklenitvi pogodbe Sava-Semperit, ob investicijah za umetno usnje. Nisem pa zadovoljen in želim, da to napišete, da je tudi v TTI potrebna modernizacija.

Sedaj so malo boljše plače kot pred nekaj leti — tega sem najbolj vesela.

Tudi zame je bil najbolj vesel trenutek takrat, kadar je bilo največ denarja. Žalostna pa sem, če me že zjutraj navsezgodaj nekdo zmerja.

Angela Rozman

Zame je bil v tovarni najbolj žalosten čas v letih 1954/55. Takrat smo bili brez elektrike, pa smo zbijali zmrznjeno zemljo, samo da smo nekaj delali in da je čas minil. Drug tak dogodek pa je bil takrat, ko smo z golimi rokami trgali zmesi z valjev pri uvajanju mikserjev. Najbolj vesel trenutek pa je bil zame ob dodelitvi stanovanja, nato

ob prihodu v nove delovne prostore ter ob preselitvi obrata I na Gaštelj.

Kakšen se vam zdi odnos mladih do dela? Kaj bi mladim sporočili?

Ce te nekdo, ki je šele tri leta v tovarni, že navsezgodaj zmerja, ti res ne more biti všeč. Odnosi med starejšimi in mlajšimi niso dobri. Malo se skregamo, malo pa potrpimo, srednja pot je najboljša. Mladi naj bolj delajo kot zdaj.

Biti bi morali bolj zadovoljni in vodje naj bi bolj upoštevali. Starejši so bolj delavni kot mladi. Mladi radi odgovarjajo.

Sprejmejo naj opozorila starejših, saj imajo le-ti več izkušenj.

Vpliv starejših na mlajše naj bo spodbuden.

Naj ne uničujejo tega, kar smo naredili. Bolj morajo paziti na skupno lastnino. Seveda je treba pri tem nekatere delovne pogoje izboljšati.

Tudi pri starejših je precej krivde za odnose mladih do skupnega premoženja, do dela in discipline. Delo nekaterih je slabše, kot je bilo včasih. Je tudi nekaj starejših članov, ki so preveč sebični, da bi svoje znanje posredovali mladim, pa vendar nihče ne bo nesel svoje

Mirko Klemenc

znanje v grob. Vključevanje mladih v proces dela ni zadovoljivo, zato bo seveda treba še veliko prizadevanja. Pri nas je več srednje kot mlajše generacije. Mladi pa se morajo zavedati, da bodo za nami prevzeli tovarno.

Nujno je, da večina spremeni odnos do družbenih sredstev in da ne premišljuje samo, koliko bo plačana. Odnos do naše skupne lastnine, do strojev, do materiala se mora v celoti spremeniti.

Mladi naj se v delo bolj vključujejo, saj se bo obrnilo vse v njihov prid. Odnos do skupne lastnine mora biti boljši. Ne da samo mislijo: moram dobiti plačo, stanovanje. Kriva je seveda družbena vzgoja (ne politična). Zavedati bi se morali, da lahko dobiš le toliko, kolikor zaslužiš.

Mislim, da so odnosi tako med starejšimi kot med mlajšimi iz leta v leto slabši. Z razvijanjem samoupravnih odnosov so nastale »nagradnje«. Imam vtis, da strokovnjaki premalo prenašajo svoje bogate izkušnje na mlajše. Mladi se ne vključujejo tako hitro, kot smo pričakovali. To se čuti tudi v družbenopolitičnih organizacijah. Zal ni takega sodelovanja kot je bilo med NOB.

V zadnjih letih smo doživljali sila nagel družbeni razvoj, prehiteli

smo čas in prakso. To prehitovanje in nenehno obremenjevanje ljudi s sestanki, z novim materialom pa povzročata malomaren odnos oziroma nezainteresiranost do upravljanja, kar je nasprotno samoupravnemu načelu, naj bi vsak zaposleni

v podjetju sodeloval s svojimi mnenji in predlogi.

Naš pogovor se seveda s tem še ni končal. Rekli smo še to in omo. Menim pa, da so naši jubilarji in naši sogovorniki povedali veliko.

J. Š.

Učenci osnovne šole Lucijan Seljak so slavljenec pripravili prisrčen program

Letos nad 600 slavljencev

Iskrene čestitke! Za dolgoletno delo, dobre, tovariške odnose...

Seminar za predsednike odborov delavske kontrole

Medobčinski svet sindikatov za Gorenjsko in služba družbenega knjigovodstva sta organizirala seminarje za predsednike odborov samoupravne delavske kontrole tozgov in drugih organizacij združenega dela.

Namen seminarja je bil pomagati organom SDK in uspešneje sodelovati pri presoji zaključnega računa za leto 1975. Prav tako so na seminarju razčistili nejasnosti, ki še obstajajo v praksi o mestu, vlogi, pristojnosti in obsegu delovanja samoupravne delavske kontrole. Na seminarju so izmenjali tudi medsebojne izkušnje in razpravljali o dobrih rešitvah, ki so jih v nekaterih organizacijah združenega dela že dosegli.

Seminarji so organizirani po dejavnostih na Gorenjskem. S takim načinom organizacije so dosegli, da so vsebine seminarjev konkretne in mnogo prispevajo k učinkovitemu delu delavske kontrole.

Tako usposabljanje članov nedvomno zagotavlja organizirano in uspešno delo samoupravne delavske kontrole.

L. M.

Nagradna križanka

Za novoletne praznike smo vam tudi tokrat pripravili nagradno skandinavsko križanko. Sestavlja-lec se je potrudil, da ni pretežka, zato pričakujemo veliko rešitev.

Izmed prispelih bo žreb izbral pet pravih, ki jih bomo nagradili:

1. nagrada 100.— din
2. nagrada 60.— din
3. nagrada 40.— din
4. in 5. nagrada po 20.— din

Želimo vam prijetno razvedrilo, ko pa boste križanko rešili, jo pošljite v uredništvo do 10. januarja 1976.

Anekdota o dedku Mrazu

Avtobus mestnega prometa je bil srednje zaseden. Blizu mene je sedel očka in držal v naročju živahnega fantka, ki je bil star kake tri leta. Prijetno otrokovo čebljanje ni pritegnilo samo moje pozornosti, v pogovor z njim sta se kmalu spustili poleg njegovega očka še dve potnici. Beseda je tekla o dedku Mrazu. Fantek je našteval, kaj vse mu bo dedek Mraz prinesel: »Cisterno, športni pa dirkalni avtomobil, pa take kocke, kot jih ima Branko...«

Sogovornica je izrazila dvom, da bo dedek Mraz vse to finančno zmogel. »O, bo, bo!« je bil fantek prepričan. »Saj ima dedek Mraz tam nekje nekakšno luknjo in ni mu treba drugega, kot da seže vanjo in iz nje potegne vse, kar želi in potrebuje.« »Takšnega dedka bi rada imela tudi jaz!« je vzdihnila fantkova sogovornica. No, jaz bi bil zadovoljen že z njegovo luknjo.

Josip

Iščemo novo ime

Zaradi vedno večjih potreb po organizirani športno-rekreativni dejavnosti članov kolektiva in zaradi potreb, ki jih narekujejo novi zakonski predpisi in komisija za šport in rekreacijo pri sindikalni organizaciji Sava,

Ustanavljamo ŠPORTNO- REKREATIVNO DRUŠTVO SAVA

Ker nosi ime naše delovne organizacije že športno društvo »SAVA« v Stažišču, razpisujemo natečaj za ime novoustanovljenega društva.

Ime mora ustrezati naslednjim namenom:

1. simbolizirati mora značaj našega dela;
2. ponazarjati mora športno rekreacijo delovnega človeka;
3. biti mora enostavno in kratko.

Najboljši predlog bo nagrajen s 300.— dinarji.

Ponudbe pošljite pod šifro »NOVO IME« v uredništvo našega glasila najkasneje do 11.1.1976.

E. M.

Ocena zadostno

(Nadaljevanje s 17. strani)

ske kontrole pripravi odgovor o postopku že sprejetih analitskih ocen, hkrati pa naj pojasni, zakaj pri tem niso bila upoštevana določila omejenega pravilnika.

V zvezi z ugotovitvijo, da se pred skladiščem gotovih izdelkov nahaja večja količina palet za skladiščenje gotovih izdelkov, ki so zaenkrat neuporabne, ker so bile nabavljene pri dveh proizvajalcih, katerih standardi za izdelavo palet niso enaki in je zato prišlo do odstopanja pri dimenzijah palic, je tovariš Lončar pojasnil, da je do tega prišlo zato, ker palete ob dobavi niso bile kvalitetno prevzete. O dobavi palet je potrebno pravočasno obvestiti TS, ki jih mora ob prevzemu pregledati in jih šele nato dati v uporabo. V tem primeru to ni bilo storjeno, zato se je zgodilo, da so bile v skladišču MS uporabljene palete dveh proizvajalcev, katerih dimenzije so različne. TS je italijanskemu dobavitelju palet sicer poslala reklamacijo (njihove palete ne ustrezajo našim predpisom), ki jo je le-ta priznal, tako da bo škoda nekoliko manjša, kot bi bila sicer.

Na vprašanje, zakaj palete niso bile pred uporabo kvalitetno prevzete, je tov. Hočevar pojasnil, da je bilo to blago pred letnim dopustom zelo kritično, zato so ga delavci takoj, ko je prispelo v skladišče, začeli uporabljati ne glede na to, ali kvalitetno ustreza ali ne; palete so bile takrat prevzete samo količinsko, kar takoj ob prevzemu opravi-jo uslužbenci MS.

Glede na navedeno je bil sprejet 3. sklep: TS naj poda pismeni odgovor o tem, kakšen je postopek prevzemanja palet od zunanjih dobaviteljev in če je ta postopek urejen s predpisom; hkrati naj poda tudi odgovor, ali je do storjene napake prišlo zaradi kršenja teh predpisov ali zaradi pomanjkljivega po-

stopka pri organizaciji vhodne kontrole.

4. sklep: TS naj čimprej poskrbi za popravilo palet, ki se še dajo urediti, ostale palete, ki jih ni mogoče popraviti pa naj MS izloči iz nadaljnje uporabe.

Za sklep: Bojim se, da bodo prihodnji zapisniki o delu delavske kontrole enaki ali podobni.

Opozoriti moram, da ta kritika sploh ni namenjena delavski kontroli. Navedbe pravzaprav potrjujejo, da je bila uvedba kontrole potrebna. Zato, ker ne delamo tako, kot bi morali!

J. Š.

Zahvali

Ob boleči izgubi moje mame Katerine in moža Alojza se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam v enoti stiskanih izdelkov za izraženo sožalje, podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Jožefa Dacar
Prisrčno se zahvaljujem vodstvu enote stiskanih izdelkov in vsem sodelavcem za lepo darilo ob moji upokojitvi.

Jožefa Dacar

V zelo kratkem času sta mi umrla mama Milica in oče Radoš. Ob njuni smrti sem dobil veliko telegramov z izrazi sožalja, tako od vodstva podjetja, vodstva POS-a, komercialnih predstavnikov, kot tudi od posameznih prodajnih referentov. Za izraženo sožalje vsem najlepša hvala. Posebna zahvala pa velja tov. Andreju Košiču, Branku Mikuliču in Miniki Barle, ki so se kljub velikim oddaljenostim udeležili pogreba mojega očeta. Vsem in vsakemu posebej iskrena hvala.

Dragan Čuk
šef prodajnega področja
za Srbijo in Vojvodino

Pisali so vam

Vojak-šofer Zlatko Orehek pozdravlja vse sodelavce v Savi, posebno Antona Šmajda iz TAP. Vsem sodelavcem želi v novem letu veliko delovnih uspehov in obilo zdravja.

Zlatko Orehek
V. P. 1266/8d
65270 Ajdovščina

Iz Skopja se je oglasil Ljubiša Stojković in želi vsem v Savi veliko uspehov pri delu.

Ljubiša Stojković
V. P. 5380/1-4
91002 Skopje

Stane Rozman služi vojaški rok na jugoslovanski-bolgarski meji v Bosilegradu. Od tam vam je poslal pozdrave in vsem v Savi želi srečno in uspešno novo leto. Vsem želi prijetno praznovanje novoletnih praznikov.

Stane Rozman
V. P. 2515
18540 Bosilegrad

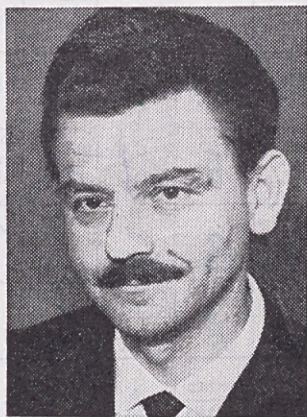
Vse sodelavce v Savi posebno iz obrata V pozdravlja nekdanji sodelavec, sedaj vojak

Rudolf Šošarić
V. P. 1552-43
11002 Beograd

Spoštovani tovariši!

Vam, vašemu glasilu in celotnemu kolektivu Save iz Kranja želim mnogo uspehov pri delu in veliko prijetnih trenutkov v letu 1976. Bivši predsednik delavskega sveta Gumarne Ruma

Šesto Koja

Mihi v slovo

V dneh proslavljanja dneva republike nas je nenadoma zapustil naš dobri sodelavec Mihael Demšar.

V našo tovarno je prišel pred šestnajstimi leti, da bi pomagal pri njeni izgradnji in razvoju. Že takoj v začetku je uspešno deloval v trgovski mreži kot komercialist za vse naše prodajalne po Jugoslaviji. Kasneje je prevzel v prodajnem oddelku odgovorno mesto samostojnega komercialista transportnih trakov in prevlek valjev.

Kjerkoli je bila potrebna pomoč, je rad sodeloval in pomagal z nasveti in delom.

Po šestnajstih letih, ko smo iz majhnega kolektiva prerasli v giganta in bi še nadalje potrebovali njegovo sodelovanje, nas je zapustil v najlepših letih svojega življenja.

Ves kolektiv mu bo vedno hvaležen za njegovo nesebično delo in ohranili ga bomo v lepem spominu kot dobrega tovariša in delavca.

Sodelavci

Esperanto — svetovni jezik

Pričujočo informacijo smo name-nili mednarodnemu jeziku — esperantu. Izvršni odbor republiškega sveta ZSS je nedavno obravnaval predlog Zveze esperantistov Slovenije o sodelovanju s sindikati. Njegova zamisel je, naj se čimveč delavcev — članov sindikata vključi v esperantistično gibanje in se zavzame tudi po tej poti za uresničitev humanih ciljev, ki si jih je esperantistična organizacija zastavila tako doma kot v svetu.

Ker predstavlja esperanto kot praktičen in sorazmerno lahek jezik zelo uspešno sredstvo za sporazumevanje in ker je esperantsko gibanje nedvomno pomemben dejavnik pri zbliževanju med narodi sveta in pri njihovem vsestranskem sodelovanju, je tudi dolžnost sindikatov, da v okviru svojih možnosti omogočijo esperantski organizaciji uresničitev plemenitih idej tega gibanja, da v mednarodnem sindikalnem sodelo-

vanju v večji meri uveljavljajo komuniciranje v esperantu in da pomagajo pri razvoju sodelovanja z esperantskimi organizacijami, ki delujejo v okviru sindikalnih progresivnih organizacij v tujini. V ta namen je RS ZSS poslal tudi ustrezno pismo vsem tujim sindikalnim organizacijam, s katerimi sodeluje.

Naj ta zapis ne služi samo kot informacija, temveč naj prispeva k razumevanju načel esperantskega gibanja, ki je tudi ena od številnih poti v prizadevanjih za uresničitev neuvrščene politike pri nas in v svetu.

SAVA, glasilo delovne skupnosti industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov izdaja odbor za informiranje. Glasilo izhaja štirinajstdnevno, glavni in odgovorni urednik Jože Stular. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 24-461 int. 482 in 282. Tisk in klišeeji GP Gorenjski tisk Kranj.

List je oproščen temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421/72 z dne 27. marca 1973).

Zanimivosti iz tiska

V organizaciji Združenih narodov so ob ustanovitvi sprejeli štiri uradne in delovne jezike: francoskega, angleškega, ruskega in španskega. V naslednjih letih sta se jim pridružila še kitajski in arabski jezik. Kmalu bo sprejet tudi nemški jezik, nato verjetno portugalski itd. Stroški za vsak delovni jezik (prevajanje vseh dokumentov in njihovo objavljanje) znašajo v OZN letno okrog 2-3 milijone dolarjev.

V Evropski gospodarski skupnosti je sedaj 6 enakopravnih jezikov: francoski, angleški, nemški, italijanski, danski in nizozemski. Pred vstopom Anglije v EGS je med Francijo in Anglijo potekala izredno ostra razprava o bodočem skupnem jeziku v EGS, ker so Francozi predvideli ogroženost francoščine zaradi uporabe angleščine. Te razprave so se z vso resnostjo in ostrino lotili tako vodilni državniki kot časopisi obeh držav.

Nekatere »velike sile« sprejemajo v primeru neposrednega sodelovanja na določenem področju kompromise. Kot primer naj navedemo skupni ameriško-ruski program vesoljskih raziskav. Pri tem se Američani učijo (in uporabljajo) ruščino, Rusi pa angleščino.

Zahvali

Iskreno se zahvaljujemo vsem Savčanom, sodelavcem, znancem in prijateljem, ki ste spremili na zadnji poti našega dragega moža in očeta

MIHAELA DEMŠARJA

Posebna zahvala tovarišu Prahu, tovarišici Planinškovi in predstavniku sindikata. Zahvala tudi vsem, ki ste nam izrekli sožalje ter darovali cvetje na grob.

Zena Anica, hčerka Bebi in sin Milojko z ženo

Najlepše se zahvaljujem vsem sodelavcem v enoti avtozračnic v TAP za prelepo poročno darilo.

Jerneja Rudolf

DRUGOVI U IG "SAVA"

POVODOM PROSLAVE 30-GODIŠNJICE POBEDE NAD FAŠIZMOM I DANA JEDINICE, KAO ZNAK PRIZNANJA ZA PRIMERNO IZVRŠAVANJE SVIH VOJNIČKIH DUŽNOSTI, NAJBOLJIM VOJNICIMA DODELILI SMO ZNAČKE "PRIMERAN VOJNIK".

IMAMO PRIJATNU DUŽNOST DA VAS OBAVESTIMO DA JE RADNIK VAŠE RADNE ORGANIZACIJE DRUG **BULATOVIĆ MIŠO** DOBIO ZNAČKU "PRIMERAN VOJNIK", ŠTO ČINI ČAST I VAŠEM KOLEKTIVU, NA ČEMU VAM ISKRENO ČESTITAMO.

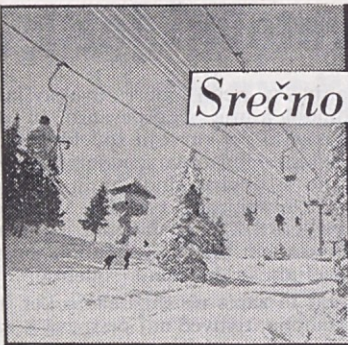
BEOGRAD, 4. NOVEMBRA 1975.

KOMANDANT
PEŠI PUKOVNIK
FRANC PETERKA

Se enkrat slavljenici

Nagradna križanka

Srečno

										UNIJA										SOVJI SAHEC										NAMIZNO PREGRINJ.										ZDRAVILO ŠUMNIK										NAKANA										OLJKIN SAD										POLOŽAJ										DMET										KAZALNI ZAI MEK										OXIGEN										1976										M										E																																																																																									
										PODZEMJE										DREVORED VESTERN										A										L										E										J										A										ODREDBA ODLOK GIBANJE MORJA										E										D										I										K										T																																																																																									
										VIDA TOMŠIČ										PRIJATELJ (ŠPAN.) MESTO NA STAJERSKEM										A										H										I										G										O										ZRAK, SAPA ILOVICA										P										N										E										V										M										A																																																																															
										a										ŠLAPA PRAVOSL. PODOBA										S										L										E										V										A										VRHNIJ DEL TELES										G										L										A										V										A										LICHEN-STEIN KINEHATOGRF																																																																															
										SLADK. RIBA										TUJ DVOGLAS.										CESTNI OBJEKTI										K										I										T										A										R										A										MOHAMED TOVARNA V KROPI										A										L										I										ENICA ZAČETEK ABEGEDÉ										E										N										K										A																																							
										K										U										M										MIZAR. ORODJE										HUDA NEZAVEST JAP. IME										K										O										M										A										PRVENSTVO PRIJETNO POČUTJE										P										R										I										M										A										T										IZOBR. CENTER VULKAN										I										C																													
										REKA V AFRIKI										R										I										O										D										E										O										R										O										JESENSKA PADAVINA ŽITNA BOLEZEN										S										L										A										N										A										OPREMA VOJAKOV										NEZNANEC NAŠ OTOK										N										N										MESTO V ITALIJI																			
										ENAKA SAMOGLASNIKA										A										S										L										I										N										E										POTNA KAPLJA										B										R										A										G										A										OZVEZDJE ŽIVLJEN. TEKOČINA										O										R										I										O										N																													
										LEKARNA										A										P										O										T										E										K										A										POT										KAPITAN NAUTILUSA MOŠTVO										N										E										M										O										NARODNI HEROJ (JOSIP)										K										R										A										AMPER UVODNA BESEDA																													
										PERUTNINA PTUJ										GESLO SLOV. SLIKAR										M										O										T										O										NAG										G										B										E										O										T										A										POLMER										R										O										B										POŠTNI PRIBAL ZAR										P										P																			
										MODRO										P										L										A										V										A										KRAJ NA NOTRANJ										TOVARNA V KAMNIKU SLOV. 1900 (SIMON)										T										I										T										A										N										ŽITARICA										R										I										Ž										HERCEGO-VEC ANTON DERMOTA										E										R										O									
										DVOJICE										P										A										R										I										B										R										E										G										KRAJ V MAKED.										J										A										G										L																																																																															
										BRASČINA										PRIMORSKI HEDMET										M										A										ŽENSKO OBLAČILO KOPER										K										R										E										A										NABZORNIKI V RIMU										E										D										I										I																																																																															
										ANTI-LOPA										G										N										U										MAMILO										K										R										O										H										A										KORALNI OTOK REKA NA FILIPINIH TURIST. PODJETJE SHUČ. KLUB										A										P										I										I																																																																					
										R										MESTO V ZDA										T										O										P										LUKA V IZRAELU										K										M										A										KORALNI OTOK REKA NA FILIPINIH TURIST. PODJETJE SHUČ. KLUB										T										T										P										I										I																																																																					
										A										S										METER SODKLAV. V TAP										M										KOŽA (GR.) ČAČAK										O										M										A										ITALIJA										MESTO V SLOVENIJI										BORISČE										DARILA										IT. Ž. IME										HEDMET										S										O										KUVERTA VODIK TOČAJ										H																																							
										D										I										V										A										Č										A										J										MESTO NA JAPONSKEM OSEBNI ZAI MEK										A										K										I										B										P										O										K										L										O										N										I																													
										KRAJ NA PRIMOR.										R										A										M										A										PRIHORSKA JED JUHA										J										O										T										A										KEM. EL. DAM V TEDNU										B										GIBALO, VODILO (LAT.)										SVOJILNI ZAI MEK ERŠKO: ŽIVLJENJE										N										A										Š																																																	
										OSVEŽ. PIJAČA										O										R										A										BEOTIJI STRAH										Ž										N										I										TUJE Ž. IME PISATELJ MIŠKO										S										L										NEUHNOST VZKLIK NA RIKOBOR.										V										O										T										A																																																											
										TEGA LET										T										L										DEL PRIMOR. ZANKA										3										U										R										A										ČASOVNI RED POLENA										K										R										O										N										O										L										O										G										I										J										A										OGLAS									
										AVSTRIJA										A										GAJ										L										O										P										ČOLN IZ DEBLA OBRATNICA										D										R										E										V										A										K										Ž. IME (LEONORA) BULJBA										A										L										E										N										L										A																			
										REKA NA PIRENEJU										T										A										J										A										MUZEJ V MADRIDU AVTOM. OZN. ŠVEDS.										P										R										A										D										DALMAT. ŽENSKO IME										POLT GRNO VINO										T										E										N										SMITH										DEDIČ										I										A										N																			
										ŽVAL. KRMA										M										E										S										O										VROČA KOPEL DIVGANJE										S										A										V										N										A										GR. ČRKA OGLJIK										E										T										A										SVETO (LAT.) ANIČA NOGRAŠEK										S										A										C										R										E									
										TEM. ORG. ZDR. DELA										T										O										Z										D										MITOL. KRAJ HRVAŠKI PETROL										R										A										J										JOKAV OTROK NARODNA UNIV. KNJ.										C										M										E										R										A										RADIJ NAZIV										R										A										DUŠIK										N																			
										VEZNIK										P										A										VRSTA OLJA										E										V										I										T										ŠTEVNIK										E										N										PROUČEV. IRANSKEGA JEZIKA										I										R										A										N										I										S										T										SEVER KONJSKA SILA										S									
										ŠPANIJA										E										DNEVNI ZASLUŽEK RIMSKE ENA										D										N										I										N										A										BAKER										C										U										OS. ZAI MEK (2. SKLOV) LITER										N										A										S										ČIŠERNIK TONA										M										E										T										K										A									
										S										I										R										GALIJ										G										A										RODOVNA ZVEZA										K										L										A										N										BELI ŠPORT										T										E										N										I										S										I																																							